

**გული
ქართული
უნეპერსონობებისა
ათანადვანს
ქარობვასთან**

ბიორგი გობოლაშვილი

ქ 97.576/3

ბედი ქართული უნივერსიტეტისა
ათასწლეულის კარიბჭესთან

(ანუ სიმართლისათვის ყვირილს ყოველთვის აქვს აზრი)

ქს შოთა გუგუშვილი
სპეციალისტი

29.11.06

საქართველოს პარლამენტის
ბიბლიოთეკა

ბესარიონ ჯორბენაძის საზოგადოება

თბილისი

2006

საქართველოს იუსტიციის
მინისტროს
საინფორმაციო ტექნოლოგიების
სამსახური

ნარკვევი „ბედი ქართული უნივერსიტეტისა“
გამოქვეყნდა გაზეთ „საქართველოს რესპუბლი-
კაში“ (№ 27-37, 2006 წ.) სათაურით „სიმართლი-
სათვის ყვირილს ყოველთვის აქვს აზრი“.
ვთვლით, რომ მომდევნო ორი ნარკვევიც ამ
თემას ეხება და ამიტომაც წარმოვადგენთ ამ
წიგნაკში...

„დე, იცოდეს ისტორიამ“...

საქართველოს იუსტიციის
მინისტროს
საინფორმაციო ტექნოლოგიების
სამსახური

რედაქტორები: პროფესორი ავთანდილ არაბული
პროფესორი შარიაშ ცაქანაშვილი

147015
K340.771

ტექნიკური რედაქცია და დიზაინი
ირაკლი ავალიანისა

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
რუსუდან გრიგოლიასი

ბედი ქართული უნივერსიტეტისა ათასწლეულის კარიბჭისთან

წინასიტყვა

„მართალია, მძრახველს ძრახვა თვით კი აუად მოუხდების, მაგრამ ფარვა სიავისა ქვეყანას არ მოუხდების“, – ეს შეგონება XVIII საუკუნეში ითქვა. დ. გურამიშვილი თვლიდა, რომ მართლის თქმა იყო ერთ-ერთი გზა ქვეყნის გადარჩენისა და კიდევ, მეორე გზა ქვეყნის გადარჩენისა განათლებული, შეგნებული, ნაწაყვანი თაობის აღზრდა არისო (ამიტომაც მიაპყრო პოეტმა სწავლა-აღზრდის საკითხს საგანგებო ყურადღება)...

მე არ ვიცნობ შემთხვევას, ვინმეს უჭვი შეეტანა ამ აზრის ჭეშმარიტებაში. ასე რომ, დღესაც ძალაშია შეგონება: განათლება გადაარჩენს ქვეყანას; უნდა ვამხილოთ ყველა ბოროტება, რაც დაღუპავს და გადააგვარებს ერს, ვამხილოთ და დავგმოთ იგი... ისიც უნდა გვახსოვდეს, რომ „მძრახველს ძრახვა თვით კი აუად მოუხდების“... მაგრამ ეს არ არის მთავარი... მთავარია, გადარჩეს ქართული უნივერსიტეტი! ქართული უნივერსიტეტის გადარჩენა ქართული განათლების გადარჩენაა, ქართული მეცნიერების გადარჩენაა, საქართველოს გადარჩენაა!... დიახ, დღეს გადარჩენის პრობლემა უდგას ქართულ უნივერსიტეტს!... რატომ? აი, ამის თაობაზე მინდა ვისაუბრო...

* * *

ითქვა: არცერთ უნივერსიტეტს არცერთი ქვეყნის ისტორიაში არ შეუსრულებია ისეთი მნიშვნელოვანი როლი, როგორც შეასრულა ქართულმა უნივერსიტეტმა ქართველი ერის ისტორიაში.

განათლებული საზოგადოებისათვის ამ აზრს განმარტება არ სჭირდება; დღემდე ეს სადავოდაც არავის გაუხდია დიას დღემდე...

დღეს კი... დიახ, დღეს არათუ სადავო, საერთოდ ამ აზრის პრინციპული იგნორირება ხდება. ერთ-ერთ ოფიციალურ შეხვედრაზე ქართული უნივერსიტეტის ამგვარ მნიშვნელობაზე რომ ვაგამახვილე ყურადღება, განათლების მინისტრის პირველი მოადგილე გამინაწყენდა, რით არის აგრარულ უნივერსიტეტზე უპირატესიო...

შენიშვნა: რატომ ვამჯობინებთ სახელწოდებას ქართული უნივერსიტეტი: უნივერსიტეტის დამსმარე საზოგადოების პროექტში „თავესუფალი უნივერსიტეტი“ ჩაიწერა, მაგრამ 1917 წლის 22 ივნისის საორგანიზაციო კომიტეტის სხდომაზე ივანე ჯავახიშვილის წინადადებით სიტყვა „თავესუფალი“ შეიცვალა სიტყვით „ქართული“. ასე ეწოდა ქართული უნივერსიტეტი. ამ სახელწოდებაში კარგად ჩანს მიზანიც და ამოცანებიც ახლადგახსნილი უმაღლესი სასწავლებლისა.

დიახ, ზემოწარმოდგენილი აზრის პრინციპული იგნორირება ხდება. ქართული უნივერსიტეტი არათუ უპირველეს და უმნიშვნელოვანეს უმაღლეს სასწავლებლად მიაჩნიათ, არამედ – მრავალთაგან ერთ-ერთ რიგით უმაღლეს სკოლად (დღეს არსებულ ორასზე მეტ სახელმწიფო თუ არასახელმწიფო სასწავლებელთაგან)! უფრო მეტიც: ყველაზე კორუმპირებულ, ყველაზე უღირს დაწესებულებად...

არ ვაჭარბებ, გავიხსენოთ ბოლო წლების ვითარება: მიზანმიმართულად პრესითა თუ ტელევიზით, საჯარო გამოსვლებით თუ ქუჩის აქციებით ხდება სახელის გატეხა, დისკრედიტაცია ქართული უნივერსიტეტისა. თუ რატომ, ნუ ვინქარებთ დასკვნის გაკეთებას... დასკვნა ბოლოსთვის შემოვიინახოთ. ჯერ მივეყვით მოგლენათა განვითარებას...

ათასწლეულის მიჯნაზე აშკარა და დაუფარავი ბრძოლა დაიწყო ქართული უნივერსიტეტის წინააღმდეგ.

მე საკმაოდ კარგად ვიცნობ ქართული განათლების სისტემას; მით უმეტეს, უმაღლესი განათლებისას. ისეთი შთაბეჭდილების შექმნას ცდილობდნენ, თითქოს აქ, ქართულ უნივერსიტეტში, ინგეროდა ქვეყანა; ეს არის კორუფციის, არაპროფესიონალიზმის და სხვა ათასი უბედურების ბუდე. რამდენიმე სატელევიზიო გადაცემა მომზადდა სათაურით „შავი საქმეები თეთრ ტაძარში“. ასახელებენ კორუმპირებულ პირებს: რექტორს, პროფესორ-მასწავლებლებს... კორუფციის სათავედ მისაღები გამოცდები ცხადდება და საუბარია მხოლოდ ქართულ უნივერსიტეტში ჩატარებულ მისაღებ გამოცდებზე...

მანამდე ფრაგმენტულად მიმდინარე ბრძოლები ორგანიზებულ სასიათს იღებს 2002 წელს. „ბრძოლას“ სათავეში იმჟამად ანტიკორუფციული საბჭოს წევრები გიგი თევზაძე და გივი თარგამაძე ჩაუდგნენ. მთავარი სააგიტაციო საშუალება გახეთი „24 საათია“; აქ „თავი გამოიჩინა“ ჟურნალისტიკა ეთერ მამულაშვილი. აქტიურობენ ტელეკომპანიები.

მკითხველსა თუ მსმენელს გაუჭირდებოდა აღქმა იმისა, ეს იყო ფიქრი ზოგადად საქართველოში უმაღლესი განათლების შესახებ, თუ კერძოდ ერთი სასწავლებლის პრობლემებზე. ჩნდება სათაურები: „უნივერსიტეტში მისაღები გამოცდების გაუქმება მოითხოვეს“, „უნივერსიტეტის წინააღმდეგ ახალი სარჩელი მზადდება“... მაშინ, როცა საქართველოში 200-ზე მეტი „უნივერსიტეტი“ იყო, ავტორები გულისხმობენ მხოლოდ ქართულ უნივერსიტეტს. საჭირო იყო მხოლოდ ქართული უნივერსიტეტის ავტორიტეტის შეღახვა, დაცემა... ქართული საზოგადოების ყური უნდა შეეჩვიოს იმას, რომ ეს არის ქართული განათლების სისტემის შემარცხენელი დაწესებულება! სხვაგან ყველაფერი რიგზეა(!)...

ზემოდასახელებულმა „ლიდერებმა“ რამდენიმე პრესკონფერენცია გამართეს, სატელევიზიო დებატები მოაწვევეს („ღამის კურიერში“ 2002 წლის აგვისტოში მეც მომიხდა გ. თევზაძის პირისპირ ჯდომა)... ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციაც ამოიყენეს მხარში (დ. უსუფაშვილი გ. თევზაძესთან ერთად იღებდა მო-

ნაწილეობას დებატებში და იურიდიულად ამაგრებდა (თავისი მშობლიური უნივერსიტეტის კორუმპირებულობის მითს...)

შექმნეს და შეაკოწიწეს „თსუ-ზე განაწყენებულ მშობელთა და აბიტურიენტთა კომიტეტი“. აბუნტებენ და უნივერსიტეტის წინააღმდეგ აქეზებენ უნივერსიტეტის გარეთ დარჩენილ აბიტურიენტებსა და მათ მშობლებს. იბრძვიან, მათივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, „უნივერსიტეტში მისაღებ გამოცდებზე აბიტურიენტთა დარღვეული უფლებების აღდგენისათვის“, მათი „შელახული უფლებების რეაბილიტაციისათვის“...

იკრიბებიან სახალხო დამცველის ოფისში და იქიდან უშენ ქვასა და გუნდას ქართულ უნივერსიტეტს...

„24 საათში“ ერთი მშობელი ალაპარაკეს: ჩემს შვილს უნივერსიტეტში „მათემატიკის გამოცდაზე ექვსიანი დაუწერეს: ახლა სარჩელს ვაშაადებ და იმედი მაქვს, რომ სამართალს აუცილებლად ვიპოვიო“. მაშინაც ვთქვი, მათემატიკის გამოცდაზე არაობიექტური შეფასების შემოწმება-გადაამოწმებას სასამართლო რისთვის სჭირდებოდა (უნივერსიტეტი იჩემებდა ორჯერ ორი შეიდიო?)... მაგრამ საჭირო იყო „განაწყენებული ხალხის“ შეკრება, გვერდში ამოყენება... მათი გულისხმოვება, რომ მათთან ერთად მიეტანათ იერიში უნივერსიტეტზე.

ისეთ აეიოტავს ქმნიდნენ, თითქოს საზოგადოების დიდი ნაწილი უნივერსიტეტს უპირისპირდებოდა.

ძალიან თუ არ გამიგრძელდა საუბარი 2002 წლის აგვისტოსექტემბრის მოვლენებზე, სტატისტიკასაც გადავავლოთ თვალი: 2002 წელს ქართულ უნივერსიტეტში ბიუჯეტით დაფინანსებულ ვაკანტურ ადგილებზე კონკურსში მონაწილეობა მიიღო 3787-მა აბიტურიენტმა; მათგან ჩაირიცხა 1883 („საქართველოს რესპუბლიკა“, № 196, 2002 წ.). 1904 აბიტურიენტი ვერ მოხვდა საბიუჯეტო სექტორზე; „კორუფციის წინააღმდეგ მებრძოლთა“ ტერმინოლოგიით რომ ვთქვათ, აღმოჩნდა განაწყენებული. როგორც „24 საათი“ იტყობინებოდა, „განაწყენებულ მშობელთა და აბიტურიენტთა კომიტეტში“ „ჯერჯერობით მხოლოდ 20-ამდე ადამიანი გაერთიანებულიო“... დაახლოებით 6000 კაციდან (1904 აბიტურიენტს მივუმატოთ ორჯერ მეტი მშობელი თუ ახლობელი) მხოლოდ 20 კაცი დაიყოლიეს ქართული უნივერსიტეტის წინააღ-

მდეგ საბრძოლველად!...

ჩატრილ და ვერჩარიცხულ აბიტურიენტთა თანადგომის მოპოვება სხვა ხერხითაც სცადეს; წერდნენ: „კომიტეტი მოითხოვს ყველა ჩატრილი თუ ქულადაკლებული აბიტურიენტის იანვრამდე საბიუჯეტო განყოფილებაზე ჩარიცხვას“. გ. თევზაძის წერილიდან: „ის, ვინც წელს უნივერსიტეტში საბუთები შეიტანა, ყველა უნდა ჩაირიცხოს“... რატომ? რის საფუძველზე?

როცა მივიტანე საპასუხო წერილი „24 საათში“ (თავისუფალი პრესის ლიდერიოლ...), ორიოდე დღის თათბირის შემდეგ დ. კუპრავამ დაბეჭდვაზე უბოდიშო უარი მითხრა. არადა იმავე გაზეთიდან მუქარის ხმებიც გაისმა: გ. თევზაძე – „ეს (ყველას ჩარიცხვა – გ. გ.) თავიდან აგვაცილებს სტუდენტების (უნდა იყოს აბიტურიენტების – გ. გ.) მხრიდან ქუჩაში მოსალოდნელ გამოხვედებს, რის შესახებაც ბოლო ერთი კვირაა საუბრობენ“ (ვინ საუბრობს, სად, რატომ – არ ჩანს...)... სხვათა შორის, ეს ნაკარნახევი აზრი შემდეგ „განაწყენებული კომიტეტის“ წევრებმაც გაიმეორეს: „გვეყო, რასაც აქამდე ვითმენდით. სექტემბერში უკვე ქუჩაში გამოვალთ და სახელმწიფო კანცელარიის წინ შიმშილობას გამოვაცხადებთ“. იმავე გაზეთში ასეთი სათაურიც ჩნდება: „ანტიკორუფციული საბჭოს წევრები გამოცდების (უნდა იყოს გამოცდების შედეგების – გ.გ.) გაუქმებას მოითხოვენ“. პუბლიკაციიდან ნათლად არ ჩანდა, ეს ანტიკორუფციული საბჭოს საერთო აზრი იყო, თუ მხოლოდ გ. თარგამაძისა და გ. თევზაძის. გ. თარგამაძე ასეთ რამესაც წერდა: „მისაღები გამოცდების ის წესები, რომლებიც წლების მანძილზე უნივერსიტეტში არსებობს, შეურაცხყოფელია“, თითქოს სხვა უმაღლეს სასწავლებლებში სხვა წესები მქონოდათ...

რომ აღარ გადავღალო მკითხველი, ვიტყვი: ეს იყო კარგად ორგანიზებული, პრესითა და ტელევიზიით ზურგამაგრებული კამპანია ქართული უნივერსიტეტის წინააღმდეგ. მეთაურობა გ. თევზაძემ და გ. თარგამაძემ იკისრეს, „თავისუფლების ინსტიტუტი“ და სოროსის ფონდი უმაგრებდა მათ პოზიციებს.

ვიმეორებთ, მათ არ აინტერესებთ ბედი ქართული განათლებისა. წინააღმდეგ შემთხვევაში წინასაუნივერსიტეტო ეტაპის შესახებაც იტყოდნენ რამეს, ანდა სხვა უმაღლესი სასწავლებ-

ლების მდგომარეობითაც დაინტერესდებოდნენ... „მიზანი ერთია, დიდი მიზანი...“ და ეს სამიზნე ქართული უნივერსიტეტია!

* * *

მერე უფრო მძლავრ ტალღად აზვირთდა შეტევები ქართული უნივერსიტეტის წინააღმდეგ. 2003 წელს ასპარეზზე „კმარა“ გამოჩნდა. უნივერსიტეტში მოიძებნა იმ სულისკვეთების სტუდენტები, 20-იან წლებში რომ პირველობდნენ („მე მოვკლავ დედას, მე მოვკლავ მამას, თუკი პარტია მიბრძანებს ამას!“...)... და იწყება მუხლწაუხრელი ბრძოლა ქართული უნივერსიტეტის წინააღმდეგ. ძალზე ხშირად ათასგვარ უარყოფით კონტექსტში გაისმის რექტორის სახელი. არ არის ჩემი მიზანი ვინმეს დაცვა. ვთქვი კიდევაც ერთხელ უნივერსიტეტის დიდი სამეცნიერო საბჭოს სხდომაზე: თუ დამნაშავეა ბატონი როინ მეტრეველი, აგებინონ პასუხი მას; თუ დამნაშავეა გოგოლაშვილი, მას მოსთხოვონ პასუხი; უნივერსიტეტს თაფი დაანებონ-მეთქი. ასახელებენ გვარებს კორუმპირებული პროფესორებისას... „კორუმპირებული“ რექტორიც, პროფესორებიც განაგრძობენ საქმიანობას... იღანძვება ქართული უნივერსიტეტი, ითელება ფეხქვეშ მისი ღირსება...

ვთქვი მაშინაც: არ ვიქცეოდით სწორად – უნდა ამოგვეღო ხმა; თუ მართალი იყო ის, რასაც ჩვენ მიმართ ამბობდნენ, დამნაშავეს პასუხი უნდა ეგო... თუ ცილისწამება და ბინძური ჭორი იყო, რასაც გვაწერდნენ, ცილისწამებელს უნდა ეგო პასუხი. ამ მხრივ დუმილს ამჯობინებს უნივერსიტეტი. არადა, მოიცა ძალი ბოროტებამ. „ახალი მედროშე“ გამოუჩნდა უნივერსიტეტის საწინააღმდეგო მოძრაობას – თეა თუთბურიძე... და იხედნება საზოგადოების ყური; ეწვევა უნივერსიტეტის ლანძღვა-გინებას. ბოროტება ნელ-ნელა მიიწვეს მიზნისკენ: სრული დისკრედიტაცია უნივერსიტეტისა, ფეხქვეშ გათელვა მისი ღირსებისა...

„თავისუფლების ინსტიტუტმა“ და სოროსის ფონდმა „კმარა“ დააყენეს წინა ფრონტზე...

ერთმანეთს უპირისპირებენ სტუდენტურ ორგანიზაციებს. იმართება რაღაც არჩევნები; შეკრებები; შეურაცხყოფელი გაწვევა-გამოწვევები; ხელნართული შეხლა-შემოხლა უნივერსიტეტის შენობაში და ამას შესაშური ოპერატიულობით აშუქებენ ტელევი-

ზიები, გაზეთები... და ეს სდება იმ ტაძარში, ქუდმოხდილი რომ შემოდოდა დიდი ივანე ჯავახიშვილი... შემახილები: „როინა, უნდა გადადგეს“... – ასეთ რამეს არა თუ ამ ტაძარში, არავინ არავის აკადრებდა ამ სფეროში ცოტა ხნის წინათ. მერტ, რევოლუციის შემდეგ, „კმარას“ აქტივისტები გამოგვიტყდნენ – ასეთი მიმართვები, პიროვნული შეურაცხყოფა და მისთანანი, მათი ტაქტიკური ჩანაფიქრი იყო... ფილმებიც აჩვენეს – ასე იყო ევროპაშიცო...

და ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწევენ მიზნისაკენ. ვთქვით – მიზანი ის არის, ქართულმა საზოგადოებამ გული აიყაროს უნივერსიტეტზე... აღარ მოისურვოს გაღანძღული, შეჩვენებული, სახელგატეხილი ცოდნის ტაძრის გამოქომაგება... ვიმეორებ, არ არის ხსენება სხვა უმაღლესი სასწავლებლებისა... არადა, საზოგადოებამ ყველაფერი იცის; იცის ისიც, თუ სადმე შემორჩა ღირსება და პატიოსნება, ეს ქართულ უნივერსიტეტშია.

არ ვამბობ იმას, რომ უნივერსიტეტში არ ყოფილა დარღვევები, ალბათ დანაშაულის ტოლფასი ქმედებაც... მაგრამ ითქვა ათასგზის: 6000 კაციან კოლექტივში, ცხადია, იქნება უღირსიც და უსინდისოც, მაგრამ ამ შემთხვევაში გამოსავალი ერთია – დამნაშავე უნდა დაისაჯოს... როდის ყოფილა, უღირსი ღვთისმსახურის მხილებისას ტაძარი დაენგრიოთ?!... არადა უღირსს ვერ ამხელენ და ტაძარს კი ანგრევენ!...

გადახვევა: ტაძარს ღამაზსიტყვაობისათვის არ ვამბობთ. ღრმად გვწამს: საქართველოში არის რამდენიმე ტაძარი, რომლითაც საუკუნე იწონებს თავს; რომელიც ეპოქასთან გაიგივდება – XI საუკუნე და სვეტიცხოველი; XII საუკუნე და გელათი.. ამ რიგში დგას XX საუკუნე და ქართული უნივერსიტეტი! XX საუკუნეში უფრო დიდი და ეროვნული მნიშვნელობის ძეგლი არ შექმნილა საქართველოში!...

სჯიან უნივერსიტეტს „რატომ კარგი აგივიას“ პრინციპით. ვთქვით, არცერთი კონკრეტული დანაშაული (თვეობით იჯდა და იქეპეოდა დოკუმენტებში პროკურატურა, კონტროლის პლანტა...) და მაინც დამნაშავე... მაშინ, როცა ერთ-ერთ სამინისტროში ბო-

ლო დროის თითქმის ყველა მინისტრი თუ მაღალჩინოსანი დაიჭირეს, სამინისტრო არაეის გაუშუქმებია... დაიჭირეს ორი სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი, დაიჭირეს კორუფციაში მხილუბული ერთ-ერთი უნივერსიტეტის პროფესორები... იმ უმაღლეს სასწავლებელთა უარყოფით კონტექსტში ხსენებაც არ არის... პირიქით... ლაფს ქართულ უნივერსიტეტს ესვრიან!... ლანძღავენ მის პროფესორ-მასწავლებლებს. ცხადია, აქ დანაშაულზე არ არის საქმე... თუმცა ვთქვით, დასკვნა ბოლოს გაგაკეთოთ-თქო... მივიღეთ იქამდე.

მიზეზი და მიზანი

მოდით, იქნებ ჯობდეს, ნუ გადავდებთ ბოლოსთვის საქმეს – ვთქვათ თავში, რატომ იქცა სამიზნედ ქართული უნივერსიტეტი. დაეწერე არაერთგზის:

საქართველოში იყო სამი ძალა, რომელსაც შესწევდა საზოგადოებაზე ზემოქმედების დიდი უნარი: ქართული ეკლესია, ქართული უნივერსიტეტი და მწერალთა კავშირი. ქართული ეკლესია თავის რეალურ შესაძლებლობას ბოლშევიზმის ეპოქაში ვერ აუღენდა. გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს მას მიეცა საშუალება, რეალურად უზვენებინა თავისი ძალა.

თუ რა ძალა იყო ქართული უნივერსიტეტი და მწერალთა კავშირი, ორი ფაქტის გახსენებაც კმარა ამის დასტურად:

პირველი – 1978 წლის 14 აპრილი. ამაზე ბევრი ითქვა და დაიწერა, მაგრამ მინდა ამ კუთხითაც დავინახოთ: კონსტიტუციის პროექტის ობიექტური განხილვა, ეროვნული სულისკვეთების გამოღვიძება და მასობრივი პროტესტის გრძნობის გაღვივება ამ ორი ძალის დამსახურებაა. ამბად უყვებოდნენ ერთმანეთს მწერალთა კავშირში ჩატარებული სხდომების ამბებს, სადაც კონსტიტუციის პროექტი განიხილებოდა. ხელნაწერის სახით ვრცელდებოდა, ვთქვათ, ნ. წულეისკირის სიტყვა და სხვა.

უნივერსიტეტის კათედრებსა თუ აუდიტორიებში მიმდინარე განხილვებს ვერ აბრკოლებს მთავრობისგან თითდაქნეული პარტკომი, რექტორატი. უფროს თაობას ჯერ კიდევ ახსოვს 1956 წლის მარტი და შიშნარევი თვალებით შეპყურებს ახალგაზრდო-

ბას. ამ ძალის დაოკება შეუძლებელი ხდება და სწორედ 14 რილს უნივერსიტეტის ეზოდან დაიწყო მსველელობა მთავრობის სასახლისკენ. მოწაფეებს სკოლის კარები ჩაუკეტეს. ფანჯრებიდან ხტებოდნენ, ჩანთებზე ცარციოთ „დედაენას“ აწერდნენ და დროშასავეთ ზეაწეული ჩანთებით შეუერთდნენ უნივერსიტეტიდან დაძრულ ტალღას... გზადაგზა უამრავი შენაკადი. ქარხნებიდან მუშები გამოვიდნენ – შეილების გვერდით დადგნენ. ითქვა მერე, მთავრობის სასახლის ზემო მხარეს ჯარი იდგაო...

ვერ შეძლო ხელისუფლებამ შეჩერება უნივერსიტეტიდან დაძრული ძალისა...

ეს იყო (თუ არ ვცდები) პირველი შემთხვევა, როცა იმპერია ეროვნული მოძრაობის წინაშე უძღური აღმოჩნდა და უკან დაიხია!

მე შევახსენებ ქართულ საზოგადოებას: მედროშე, თავკაცი ამ მოძრაობისა იყო ქართული უნივერსიტეტი და მწერალთა კავშირი!... ეს იცის ისტორიამ და იცის იმანაც, ვისაც არ აძლევს ხელს ქვეყანაში ასეთი ძალის არსებობა; ძალისა, რომელსაც შესწევს უნარი საზოგადოებაზე ძლიერი ზემოქმედებისა...

მეორე მაგალითი: ოთხმოციანი წლების ბოლოა. ეროვნული მოძრაობა აღმავლობას განიცდის. ეროვნული მოძრაობის ლიდერები – ზ. გამსახურდია და მ. კოსტავა – ხან უნივერსიტეტში არიან, ხან – მწერალთა კავშირში. მუხრან მაჭავარიანია თავკაცი ქართველი მწერლებისა. მისი კაბინეტი ფაქტობრივ შტაბი ეროვნული მოძრაობისა. ეს უძლიერესი ძალა იყო. იმპერია საფრთხის წინაშე დადგა. უნივერსიტეტს ხშირად სტუმრობენ საკავშირო ხელისუფლების წარმომადგენლები, ადგილობრივი მთავრობა...

ეს ისტორია დაიწერა და დაიწერება კიდევაც...

და იცის საზოგადოებამ ძალა უნივერსიტეტისა, ძალა მწერალთა კავშირისა...

ღვთის მადლით, ეკლესიამ დაიბრუნა თავისი უფლებები ჩვენი ერის ცხოვრებაში, როგორც უმთავრესმა ეროვნულმა ძალამ, რომელსაც საზოგადოებაზე ზემოქმედების განუსაზღვრელი უნარი შესწევს. ეს კარგად გამოჩნდება ეროვნული მოძრაობის აღორძინების პერიოდში... გაიმარჯვა ეროვნულმა მოძრაობამ!

არაეროვნული, უფრო სწორად, ანტიეროვნული ინტერესები ამოძრავებდა მას, ვისაც სურდა, თავის ნებაზე ემართა საზოგადოება. ქართული ეკლესია, მწერალთა კავშირი და ქართული უნივერსიტეტი მას ხელს უშლიდა მიზნის მიღწევაში: გაეხსენოთ სოროსის (თუ სოროსელების) განცხადება – საერთო კულტურული სივრცის შექმნაო საჭირო; პატრიოტიზმი ფაშიზმის საფუძველიაო. „არ შეიძლება ვენდოთ სახელმწიფოებს, რადგან ისინი ხელმძღვანელობენ ეროვნული ინტერესებით“ („რეზონანსი“, 1 ნოემბერი, 2005 წ.). ესაა სწორედ არაეროვნული, უფრო სწორად ანტიეროვნული ინტერესი... როგორც ოთარ ჭილაძე ამბობს: „ეკლესიასტესი არ იყოს, ახალი და უჩვეულო არაფერი ხდება. განა ლენინსაც ისევე არ აღიზიანებდა პატრიოტიზმი და ეროვნულობა, როგორც გლობალიზაციის დღევანდელ მესვეურებს აღიზიანებთ?“ („კვირის პალიტრა“, 30 იანვარი, 2006 წ.). ცხადია, ამ ინტერესის განსახორციელებლად საჭიროა იმ ძალთა განეიტრალება, ვინც ამ ინტერესს შეუშლის ხელს...

ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიის წინააღმდეგ მიმართული ბრძოლა ცალკე თემაა. გაეხსენოთ სექტებისადმი თავგამოდებული მხარდაჭერა ზემოდასახელებულ ორგანიზაციათაგან... არაერთი ცილისმწამებლური პუბლიკაცია საეკლესიო მიწებისა თუ ტაძრების(!) გაყიდვა-გასხვისების თაობაზე... მღვდელმსახურთა დაპირისპირება და სინოდისადმი დაპირისპირებული მოძღვრების (ბ. კობახიძის, ზ. თევზაძის, გ. ჩაჩავას...) მიმართ გამოჩენილი მხარდაჭერა ისევე იმ ორგანიზაციათაგან... სასულიერო აკადემიის სტუდენტთა ბუნტი (და მერე ბუნტის მოთავე სტუდენტთა საპასუხისმგებლო თანამდებობებზე დანიშვნა ხელისუფალთა მიერ)... სულ ახლახან სახალხო დამცველის მიერ გაკეთებული განცხადება პარლამენტის სხდომაზე (მართლმადიდებლობას პრივილეგია არ უნდა აქონდესო...), რამაც უმრავლესობის ნაფიც წევრთა პროტესტიც კი გამოიწვია და სხვა... და სხვა... ღვთის მადლითა და შეწევნით, ქართული ეკლესია მტკიცედ დგას!...

90-იანი წლების შუა ხანებიდან დაიწყო მწერალთა კავშირის წინააღმდეგ აქტიური კამპანია. სქემა ნაცნობია: ურთიერთდაპირისპირება, ძალადობა... ერთის აღმასრულებელს მეორე დაღმა

ფარცხაგს... ბრალდება-ცილისწამებანი (გავისხენოთ ყბადაღებუ-
ლი „სოკოს ბიზნესი“, მითვისებული ფართები და მსგავსი „დანაშაუ-
შაულობანი“). „ტომები“ იწერება ერთმანეთის საბრალდებოდ. და
„ორივე დაღალულს“ ძაღლი კიდეებს პირს... გაითიშა, გაიყო, და-
იქსაქსა... ახლა შენობაც უნდა წავართვათო... შექდეს ამ ძაღლის
მეტ-ნაკლებად განეიტრალება. „ადარ სცალია“ მწერალთა კავ-
შირს ქვეყნის საპატრონოდ, საკუთარი თავშესაფრისათვის ბრძო-
ლა გაუხადეს უმთავრეს საქმედ... დაქირავებული (ხელისუფლე-
ბის ფავორიტი) ახალგაზრდა ლიტერატორები (ზოგი არცთუ
ახალგაზრდა, საშუალო თაობის) დაუპირისპირეს ღვაწლმოსილ
ადამიანებს: ამას წინათ ტელეგადაცემაში ღაშა ბუღაძემ(!) ოტია
იოსელიანს წინადადების დასრულების საშუალებაც არ მისცა.
ო. იოსელიანმა გადაცემა დატოვა და ლ. ბუღაძე გამარჯვებული
იერთ ბოლომდე იჯდა სტუდიაში!

შედარება: გავისხენოთ, 20-იანი წლების ბოლოს ივანე
ჯავახიშვილსა და სხვა პროფესორებს ქართული
უნივერსიტეტისა როგორ უდიერად ექცევიან
იმდროინდელი სტუდენტები, ასპირანტები –
კომკავშირლები; შეურაცხყოფენ, უნივერსიტეტი-
დან წასვლას აიძულებენ... ჩამოკვავენ ლ. ბუღაძე
და მისი მეგობრები იმდროინდელ კომკავშირ-
ლებს...

ამ საქმეში უფრო კომპეტენტურ პიროვნებას მოვუსმინოთ:

„დაბეჯითებით შემიძლია ვთქვა, რომ ქართული
მწერლობის წინააღმდეგ ჯერ კიდევ საბჭოთა ეპო-
ქაში დაიწყო გვემაზომიერი და მიზანდასასული
შეტევები, რაც, სამწუხაროდ, დღესაც გრძელდება
და საკმაოდ წარმატებულადაც. ჩვენს თვალწინ
ინგრევა თავად ცნება მწერლობისა, როგორც
ხალხის სულიერი და ზნეობრივი მთლიანობისა...
ვიდაცას ძალიან უშლის ხელს თავად ქართული
მწერლობა, როგორც უაღრესად ეროვნული ფენო-
მენი“ (ოთარ ჭილაძე, „კვირის პალიტრა“, 30 იან-
ვარი, 2006 წ.).

მოკლედ, ხანგრძლივი ბრძოლა მწერალთა კავშირის წინააღმდეგ მოძალადეთა გამარჯვებით მთავრდება... საზოგადოება შორიდან უყურებს მოვლენათა განვითარებას... საზოგადოებას მწერალთა კავშირის მიმართ უნდობლობა უნდება... მიზანი თითქმის მიღწეულია.

ჯერი უნივერსიტეტზე მიდგა. ფრაგმენტული, ეპიზოდური შეტევები დასაწყისი იყო ხანგრძლივი და დაუნდობელი ომისა.

ეთქვით, ერთი მხრივ, რატომ აქვთ ინტერესი უნივერსიტეტის დაცემა-დაკნინებისა...

მეორე – ქართული განათლებისა და მეცნიერების წინსვლაც არაა მიზანი დაპირისპირებული ძალებისა. რატომ? ესეც არაერთგზის ითქვა და დაიწერა.

გავიხსენოთ ერთი ფაქტი: 2004 წლის 6 მაისს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრმა და პარლამენტის შესაბამისი კომიტეტის თავმჯდომარემ ერთობლივი ბრიფინგი გამართეს ღია ეთერში. თითქმის ყველა სატელევიზიო არხი აჩვენებდა და ქვეყანას შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის კვლევის შედეგები გააცნეს. საეკლასიკო დასკვნა გაკეთდა: „ოთხწლედის დასრულებისას სწავლების შემდგომი ეტაპისათვის – მე-5 კლასისათვის – მზად არის მოსწავლეთა საერთო რაოდენობის საშუალოდ 42%“. იმავე დღეს ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა კვლევის შედეგების პრეზენტაცია, 14 მაისს – პრეზენტაცია გაიმართა პარლამენტის განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტში; 15 მაისს – წიგნის სახლში... ტესტირება 6300 მოსწავლეს ჩაუტარეს...

რა არის ამგვარი ავიორტაჟის მიზანი? თუ მეხუთე კლასელთა ნახევარზე მეტმა არ იცის წერა-კითხვა (ამგვარადაც აფასებდნენ შედეგებს), ვინაა დამნაშავე? როგორ მოხედნენ ის ბავშვები მეხუთე კლასში? უფრო ადრე – მეოთხეში? მესამეში?... ეს კითხვები იმთავითვე დაესვით, მაგრამ ეს არ იყო მთავარი, როგორც ჩანს. მთავარი იყო, ქვეყნას (უფრო ქვეყნის გარეთ) დაენახათ, რომ მოსწავლე-ახალგაზრდობის ნახევარმა წერა-კითხვა არ იცის...

ეს რა შუაშიაო, მკითხავეთ. ითქვა და დაიწერა: ეკონომიკურად განვითარებადი ქვეყანა და მაღალი დონე განათლებისა, მე-

ცნიერებისა, კულტურისა შეუსაბამობაა; ან ქვეყანას უნდა მოეხსნას ეკონომიკურად განვითარებადი ქვეყნის სტატუსი, ანდა განათლებისა და მეცნიერების დონე მოვიდეს ეკონომიკასთან შესაბამისობაში... განვითარებადი ქვეყნის სტატუსის მოხსნა ფინანსურად და ეკონომიკურად დაახარადებს ქვეყანას (ჩინოვნიკთა ერთი ნაწილის ჯიბეებს...)... საუბედუროდ, მეორე გზა აირჩიეს... და ამიტომაც გახდა შეტყვის ობიექტი განათლება და მეცნიერება.

ამგვარად: ორი ფაქტორი – საზოგადოებაზე საკუთარი დიქტატის დამყარების სურვილი და განათლებისა და მეცნიერების განვითარების უდაბლესი დონიდან დაწყება – არის მიზეზი ქართულ უნივერსიტეტთან გამართული ომისა...

ბ რ ძ ო ლ ა გა და მ წ ყ ვ ე ტ ფ ა ზ ა შ ი შე დ ის

უნივერსიტეტის ფეხზე დგომა მოსვენებას უკარგავს იმ ჯგუფს, ვერ ითმენენ...

„ვარდების რევოლუციის“ მეორე-მესამე დღეს „კმარას“ დროშების ფრიალით უნივერსიტეტს მიადგნენ და რექტორის გადადგომა მოითხოვეს.

შეიკრიბა დიდი სამეცნიერო საბჭო, იმსჯელა და რექტორის გადადგომის საკითხი მიზანშეუწონლად მიიჩნია. ისევ მოადგნენ უნივერსიტეტს დროშებით... გადადგომის განცხადება გააკეთა რექტორმა...

სასწრაფოდ მოდის უნივერსიტეტში ნ. ბურჯანაძე, მ. სააკაშვილიც ჩაერთა საქმეში და რექტორი დარჩა თანამდებობაზე...

ახლოვდებოდა საპრეზიდენტო და საპარლამენტო არჩევნები; უნივერსიტეტის თანადგომა იყო საჭირო...

უნივერსიტეტს ესტუმრა პრეზიდენტობის კანდიდატი ბატონი მ. სააკაშვილი. დიდმა საბჭომ თანადგომა აღუთქვა მას... მისგანაც ბევრი სასიკეთო დაპირება მივიღეთ (ამის თაობაზე ქვემოთ ვისაუბრებთ)...

მერე საპრეზიდენტო და საპარლამენტო არჩევნები... თითქოს ცხოვრება კალაპოტში ჩადგა...

ტაქტიკა შეიცვალა...

* * *

ფრაგმენტულმა, ეპიზოდურმა შეტევებმა შედეგი რომ არ მოსცა დაინტერესებულ პირებს, გადაწყდა, შექმნილიყო ისეთი კანონი უმაღლესი განათლებისა, რომელიც სამართლებრივად მოაქცევდა უნივერსიტეტს ჩინოვნიკების ხელში.

2004 წლის გაზაფხულზე ინტერნეტში გამოჩნდა კანონპროექტი უმაღლესი განათლების შესახებ. უნივერსიტეტის დიდ სამეცნიერო საბჭოზე დაიხვა საკითხი, განგვეხილა ეს კანონპროექტი. უნივერსიტეტის რექტორმა ბრძანა, დაველოდოთ, სანამ გამოქვეყნდება, ან ოფიციალურად მოგვაწვდიანო. ისიც ითქვა, ინტერნეტში განთავსება კანონპროექტისა არაა ოფიციალური პუბლიკაციაო.

დაველოდეთ. არ გამოქვეყნებულა პრესაში, არც არავის მოუმართავს ოფიციალურად. ამიტომ გადაწყდა, სექტემბერში უნივერსიტეტში განხილულიყო კანონპროექტი უმაღლესი განათლების შესახებ.

ჩატარდა კანონპროექტის განხილვა ცალკეულ ფაკულტეტებზე; წინადადებები გადაეცა რექტორატს.

2004 წლის 27 სექტემბერს გაიმართა უნივერსიტეტის დიდი სამეცნიერო საბჭოს სხდომა. განვიხილავდით კანონპროექტს. სამ საათზე მეტხანს გაგრძელდა მსჯელობა. აზრი საერთო იყო: ამგვარი კანონი უმაღლეს განათლებას სიკეთეს არ მოუტანს. კანონპროექტი საკმაოდ დაუხვეწავია და არა აქვს იმგვარი სახე, რომ მისი შეტანა შეიძლებოდეს პარლამენტში.

მიემართეთ საქართველოს პრეზიდენტს, ბატონ მიხეილ სააკაშვილს; მოვახსენეთ ჩვენგული უარყოფითი შეფასება ამ კანონპროექტისა და ვთხოვეთ: „მოგმართავთ თხოვნით, არ დაუშვათ წარმოდგენილი კანონპროექტის განხილვა, უზრუნველყოთ განათლებისა და მეცნიერების განვითარების ეროვნულ ტრადიციებსა და ფასეულობებზე დაფუძნებული კონცეფციის შემუშავება პროფესიონალთა მიერ და მისი საჯარო განხილვა, იმ ანგარიშით, რომ სწორედ ასეთი წესით მიღებულ, შეჯერებულ

კონცეფციას დაეფუძნოს მთელი შემდგომი კანონშემოქმედებითი საქმიანობა“. მიმართვა გამოქვეყნდა პრესაშიც.

როგორც ვთქვით, განხილვა გაიმართა ორშაბათს, 27 სექტემბერს.

მოვლენები განვითარდა ელვისებურად. როგორც ჩანს, ამგვარ შეფასებას (შეიძლება ამგვარ სითამამესაც!) არ ელოდა სამინისტრო. მინისტრი აკეთებს კომენტარს ტელევიზიით. აცხადებს, რომ უნივერსიტეტი წინააღმდეგია რეფორმის; რომ ჩვენ ვართ კორუმიპირებულები; არ გვეთმობა მისაღები გამოცდები და ამიტომ არ ვეთანხმებით წარმოდგენილ კანონპროექტს. „ჩვენ ამ უსინდისო და უნამუსო ადამიანებს არ დაეუბრუნებთ ფულის შოვნის ამ ხერხსო“. „უსინდისო“, „უნამუსო“, „ისტერიული“ და მისთანა ეპითეტები არ დაუშურებია მინისტრს ჩვენ მიმართ სხვადასხვა გამოსვლაში. არადა, მკითხველს შევახსენებ, ვინ მიიღო დიდ საბჭოზე მონაწილეობა კანონპროექტის განხილვაში: აკადემიკოსებმა თამაზ გამყრელიძემ, მარიამ ლორთქიფანიძემ, თეიმურაზ კოპალეიშვილმა, პროფესორებმა ანზორ ხელაშვილმა, რისმაგ გორდუხიანიმა, ჯუმბერ ჭუმბურიძემ, ჯემალ მებონიამ, მაია ნათაძემ, მარინე ჩიტაშვილმა და სხვებმა. ყველა გამოსვლა იყო კონკრეტული; განიხილებოდა პრობლემური საკითხები. ანგარიში ამ სხდომისა გამოქვეყნდა გაზეთ „ქართულ უნივერსიტეტში“. მინისტრს არ უცდია, პასუხი გაეცა თუნდაც ერთი კონკრეტული შეკითხვისათვის, ემსჯელა რომელიმე საკითხზე. მან ზოგადი შეფასება გააკეთა: „კრებაზე აქტიურობდნენ ისინი, ვინც კორუფციული ლუკმის დაკარგვამ შეაშინა. ჩვენ მათ ამ ლუკმას არ დავანებებთ!“ (ეს ციტატაა მინისტრის გამოსვლიდან...).

17171

სასწრაფო დავალება მიიღეს განათლების სამინისტროს მაღალჩინოსნებმა გიგი თევზაძემ და რატი ამადლობელმა. ისინი და სამინისტროს აქტიური მხარდამჭერი ლიტერატორები – ლ. ბუღაძე, ზ. სამადაშვილი, ლ. ბაქრაძე, დ. მაღრაძე და სხვები – შეიკრიბნენ ლიტერატურულ კაფეში, რომ დაეგმოთ უნივერსიტეტის მოქმედება. საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსმა რ. ამადლობელმა საქვეყნოდ განაცხადა: უნივერსიტეტში გამართულ შეკრებაზე კანონპროექტის მიმართ არცერთი კონკრეტული შენიშვნა არ გამოთქმულაო. ეს აზრი მან შემდგომაც არაერთხელ გაიმეორა. ყურადღება მიაქციეთ: ასეთ „ზუსტ“ ინ-

ფორმაციას აწვდის საზოგადოებას საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური!

ლიტერატურულ კაფეში სამინისტროს მდიანინოსხების ინიციატივით შეკრებილმა ჯგუფმა „საზოგადოების წარმომადგენელთა სახელით(!)“ განცხადება გააკეთეს და დაგმეს „უნივერსიტეტის უღირსი საქციელი...“ სხვათაშორის ამ ჯგუფის ფონზე ბრიფინგებს მართავს მინისტრი...

ერთ-ერთ სატელევიზიო ინტერვიუში გ. თევზაძემ განაცხადა: ჩვენ უნივერსიტეტთან არ ვითანამშრომლებთო, კორუპციუბულები არიან და ამიტომო... ეს „არგუმენტი“ მოჰქონდა მინისტრსაც, როცა ამ თემაზე აკეთებდა კომენტარს! მეტიც, ერთ-ერთ სატელევიზიო გადაცემაში მინისტრს ეურნალისტმა კითხვა დაუსვა, „როგორ ხვდებით უნივერსიტეტის კრიტიკასო“, რაზეც ასეთი პასუხი მიიღო: „როგორც ქარაყანიო“. ე. ი. რაო? უნივერსიტეტის აზრი ძაღლის ყეფაო ჩემთვის! მაშინ დაეწერუ: „ბატონ მინისტრს შეუძლია საკუთარი თავი აქლემს შეადაროს, მაგრამ მას არა აქვს უფლება, ჩვენს დედაუნივერსიტეტს შეურაცხყოფა მიავყნოს“-მეთქი. მაგრამ თურმე სადა ხარ! ეს დასაწყისია!...

აქტიურად დაუჭირა მხარი მინისტრს და დაუპირისპირდა მშობლიურ უნივერსიტეტს სამინისტროს კიდევ ერთი მდიანინოსანი - ს. ჯანაშია.

(ყველა ის, ვინც უნივერსიტეტის წინააღმდეგ გაილაშქრა, გარდა მინისტრისა, სამწუხაროდ, უნივერსიტეტელია...).

მოკლედ, გახმაურდა უნივერსიტეტის პროტესტი და სამინისტრო თავგამოდებით ზრუნავს, დაარწმუნოს საზოგადოება, რომ უნივერსიტეტს საქმე არ აინტერესებს, მას კორუფციული ინტერესები ამოძრავებს!

როგორც ჩანს, ამაში ბატონი პრეზიდენტიც დაარწმუნეს და კანონპროექტის საუნივერსიტეტო განხილვის მეორე დღეს, სამშაბათს, 18 სექტემბერს, ბატონმა პრეზიდენტმა ამ თემაზე კომენტარი ცხრუკვეთში გააკეთა. „წითელ პროფესორებს“, „მარქსიზმ-ლენინიზმის პროფესორებს“ მკაცრად დაგვიქნია თითი...

როგორც ჩანს, ხელისუფლება ჩააფიქრა ქართული უნივერსიტეტის კოლექტიურმა პროტესტმა. დიდი საბჭო საშიშ ძაღლად შეფასდა და საჭირო იყო ამ საბჭოს გაჩერება. გადაწყდა საბჭოს თავმჯდომარის მოშორება...

მაშ, ასე:

ორშაბათს, 27 სექტემბერს, კანონპროექტის განხილვა შე-

დგა საბჭოზე;

სამშაბათს, 28 სექტემბერს, თითი დაგვიქინეს ცხრუკუეთი-
დან;

ოთხშაბათს, 29 სექტემბერს, პროფ. რ. ლორთქიფანიძე
ჩამოიყვანეს თბილისში;

ხუთშაბათს, 30 სექტემბერს, ქალბატონი რუსუდანი დაინიშ-
ნა პრორექტორად;

პარასკევს, 31 ოქტომბერს, საგანგებო საბჭოს სხდომაზე ბა-
ტონი რ. მერტველი გადადგა.

საბჭოს განმარტება არ მიუღია, რატომ, რისთვის, რის სა-
ფუძველზე გაკეთდა გადადგომის განცხადება... დაახლოებით
ვხვდებით, რაც ხდება... საბჭოს სხდომას პრეზიდენტი ესწრებო-
და. რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი არ დაუნიშნავთ.
პრორექტორები თანაბარი უფლებებით სარგებლობდნენ... უნივერ-
სიტეტის დიდ სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე აღარ პყავდა...
საბჭომ, ფაქტობრივ, შეწყვიტა მუშაობა. გაიმართა ორიოდე
ფორმალური შეკრება...

რექტორის არჩევნები დაინიშნა 2004 წლის 13 დეკემბრისა-
თვის.

ერთი ბრძოლა მოგვიგეს... ომი გრძელდება...

* * *

პარლამენტში განიხილებოდა კანონპროექტი ზოგადი განათ-
ლების შესახებ. შეჩერდა მისი განხილვა და უმაღლესი განათ-
ლების შესახებ კანონპროექტის განხილვა დაიწყო დაჩქარებული
წესით.

თუ ეს პროექტი კანონად იქცა, კანონშემოქმედთა მიზანი
მიღწეული იქნება: უნივერსიტეტი (ყოველ შემთხვევაში გარდამა-
ვალ პერიოდში) დაკარგავს ყოველგვარ დამოუკიდებლობას;
არავითარი ავტონომია; იგი იქნება სამინისტროს ნების მორჩი-
ლი შემსრულებელი...

ქართული უნივერსიტეტის რექტორის არჩევნებში რამდენიმე
კანდიდატი იღებს მონაწილეობას. ზოგი მათგანი აშკარად მიუ-

დებელია ხელისუფლებისათვის. ამანაც დააფიქრა სამინისტრო და კანონპროექტში „შესაბამისი“ ცვლილებები შედის:

პროექტის მიხედვით ასეა: კანონის ძალაში შესვლა გამოიწვევს რექტორის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტას. კანონპროექტის პირველ ვარიანტებში ივარაუდებოდა, რომ გარდამავალ პერიოდში უნივერსიტეტში დაინიშნებოდა დროებითი მმართველი, თუმცა არ იყო განსაზღვრული ამ დროებითი მმართველის სამეცნიერო და აკადემიური რწმუნებები; იქნებოდა ის მეცნიერი და პედაგოგი, თუ შემთხვევით შერჩეული პირი, რომელსაც უმაღლეს განათლებასთან არაერთარი კავშირი არ ექნებოდა. ადვილი მისახვედრია: პროექტში სამინისტრომ თავისი კონკრეტული ინტერესი ჩადო. განხილვისას პროექტის ამ მუხლზე საგანგებო მსჯელობა იყო. ოპონენტებს ვერაფერი უპასუხეს და „უკან დაიხიეს“: დროებითი მმართველი დანიშნული რექტორის მოვალეობის შემსრულებლით შეიცვალა – რექტორის მოვალეობის შემსრულებელს ნიშნავს პრეზიდენტი: „საქართველოს პრეზიდენტი უფლებამოსილია რექტორის მოვალეობის შესრულება დააკისროს განთავისუფლებულ რექტორს, ან რექტორის მოვალეობის დროებით შემსრულებლად დანიშნოს ამ უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების პროფესორი. საქართველოს პრეზიდენტი უფლებამოსილია ვადამდე გაათავისუფლოს რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი“. მოკლედ, სამინისტრომ აქაც ზუსტად გათვალა: მისი ნების წინააღმდეგ წასვლა ნებისმიერ შემთხვევაში შეიძლება რექტორის შეცვლით დასრულდეს. გავისხნოთ სამედიცინო უნივერსიტეტის რექტორის ამბავი: – როდესაც მან კოლეჯის სტუდენტთა მხარე დაიჭირა, შეიცვალა იგი და მაშინ გახდა კორუპციონერული... ეს გაფრთხილებაც იყო სხვა რექტორებისათვის...

ქართული უნივერსიტეტის რექტორის მოახლოებული არჩევნები ქვეყანაში ლამის ნომერ პირველ მოვლენად იქცა. გავისხნოთ: თითქმის ყველა სატელევიზიო არხი ღია ეთერში გადაცემდა არჩევნების პროცესს. ცხადია, არცერთი უმაღლესი სასწავლებლის რექტორის საკითხი არ გამხდარა ფართო მსჯელობის საგანი. მეტიც, ვთქვი ზევით: რექტორებს იჭყერენ, უშვებენ და ცხოვრება ძველებურად გრძელდება. ქართულ უნივერსიტეტში კი ყოფილი რექტორი ამჟამინდელი რექტორის მრჩეველად რომ დაი-

ნიშნა, ქვეყანა შეიძრა... ყველაფერი ნათელია – პრობლემა ქართული უნივერსიტეტია!..

გვიან მიხვდა სამინისტრო, რომ მხოლოდ ხასურველი რექტორის მოვალეობის შემსრულებლის დანიშვნა საუნივერსიტეტო პრობლემებს ვერ გადაწყვეტდა... ამიტომაც პირველი მოსმენით მიღებული იყო კანონპროექტი პარლამენტში, როდესაც ჩანაწერი გაჩნდა დეკანების უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის შესახებ; რექტორებთან ერთად კანონის ძალაში შესვლა დეკანებსაც შეუწყვეტდა უფლებამოსილებას. რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი დანიშნავდა დეკანის მოვალეობის შემსრულებელს... ამით საქმე „მოწესრიგდა“: ადმინისტრაციული მართვა მთლიანად ერთ ხელში მოექცა. არ ვაჭარბებ, ვინც უნივერსიტეტის ვითარება იცის, დამუთანხმება: ფაქტობრივ ადმინისტრაციული მართვა სამინისტროს კონტროლს დაექვემდებარა. დაწერა ამის თაობაზე პარლამენტარმა დ. ზურაბიშვილმა: უნივერსიტეტში დეკანის მოადგილეც კი არ ინიშნება „ზემოდან“ ჩარევის გარეშე. დაეჯერება პარლამენტარს: რეორგანიზაციის პერიოდში იგი განათლების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე და უმრავლესობის წევრი იყო, ამიტომ იცოდა სხვაზე მეტი... ყველა ადმინისტრაციული თანამდებობა თითქმის გარეგან დაკომპლექტდა. არც პროფესიონალიზმსა და გამოცდილებას დაგიდევდნენ; მთავარი იყო, „მათი კაცი“ ყოფილიყო თანამდებობაზე...

ასე რომ, კანონპროექტში „დეკანების საკითხის“ შემოტანით ხელისუფლებამ მოიმზადა საკანონმდებლო ბაზა დიქტატისათვის.

პარლამენტი, რა თქმა უნდა, მხარს უჭერს სამინისტროს. კომიტეტის თავმჯდომარემ ნ. გრიგალაშვილმა არაერთგზის თქვა და დაწერა, რომ „მიიღეს მშვენიერი კანონი“. თავგამოდებით გვიმტკიცებდნენ, რომ ადრე არსებული კანონით უნივერსიტეტს ავტონომია არ აქონია: სამეცნიერო საბჭოს მიერ არჩეული რექტორი პრეზიდენტს უნდა დაემტკიცებინათ. აი, ეს კანონი ანიჭებს უნივერსიტეტს სრულ ავტონომიას... მოდით, ბოლოს ერთად დავასკვნათ, მოგვანიჭა თუ არა ამ კანონმა ავტონომია.

2004 წლის ნოემბერში უნივერსიტეტში იმართება საპროტესტო შეკრებები, განხილვები; ფაკულტეტებზე, ორჯერ სააქტო

დარბაზში საუნივერსიტეტო განხილვა-აქცია ჩატარდა... პრესაში, ტელევიზიაში აქტიურობენ უნივერსიტეტის ბუდით დაინტერესებული პიროვნებები. ხელისუფლება კრიტიკას ყურადღებას არ აქცევს. ცდილობს „თავისებურად“ უპასუხოს ქართული უნივერსიტეტის აქტიურობას. სხვა უმაღლეს სასწავლებლებში ტაშითა და ზარზემით ხვდებიან მინისტრს, სამინისტროს მაღალჩინოსნებს...

უნივერსიტეტის პროფესორებმა წერილით მიმართეს მინისტრს, სთხოვეს უნივერსიტეტში მობრძანება და კანონპროექტის თაობაზე საუბარი. უარი მივიღეთ. სამინისტროში მოდითო, გვითხრეს. ათიოდე უნივერსიტეტელი ვეახლეთ სამინისტროში, შევხვდით მინისტრსა და მის გუნდს. კონკრეტული საუბარი ვერ შედგა. გვითხრეს, დაწერეთ თქვენი აზრი, მოგვაწოდეთ, განვიხილავთ და გადავწყვიტოთ, გავითვალისწინოთ თუ არაო...

მინისტრი უნივერსიტეტში მაინც მოვიდა „კმარას“ აქტივისტთა ორგანიზებულ სტუდენტებთან შეხვედრაზე. სამინისტროსათვის წარუმატებელი შეხვედრა იყო. მინისტრი ცდილობდა, დაერწმუნებინა სტუდენტები, რომ მათი მასწავლებლები წინააღმდეგნი იყვნენ რეფორმის; ისინი კორუმპირებულები არიან (როგორც წესი, მის საუბარში ჩვეული ლექსიკური ერთეულებიც გაიფურებდა – „უნამუსო“, „უსირცხვილო“, „უვიცი“. გაუგიათ ლუის კეროლის ნათქვამი – „სიმართლე ისაა, რასაც ორჯერ გაიმეორებ“ და იმეორებენ...), რეფორმატორები ცდილობენ, გაათავისუფლონ უნივერსიტეტი უღირსი პროფესორ-მასწავლებლებისაგან და მისთანანი. მოკლედ, მოუწოდებდა, დაგმე შენი აღმზრდელი და ბედსა გწევო... ეს ბოლშევიკური მეთოდი იყო. გვასიოვს, ასე გააძევებინეს სტუდენტ-კომკავშირლებს უნივერსიტეტიდან ივანე ჯავახიშვილი. საბედნიეროდ, სტუდენტებმა არ მიიღეს შემოთავაზებული ტაქტიკა... მეორე დღეს მინისტრი მაღლივ კორპუსშიც უნდა შეხვედროდა სტუდენტებს. უარი შემოუთვალა: სტუდენტებში პროვოკატორები არიან და არ ღირს შეხვედრაო...

მოკლედ: უნივერსიტეტი პრობლემად რჩება ხელისუფლებისათვის.

როგორც ჩანს, გადაწყვიტეს კანონპროექტით უკმაყოფილო

პროფესორ-მასწავლებელთა „დამშვიდება“, მათი გულის მოგება, ცდილობენ შექმნან ისეთი შთაბეჭდილება, რომ უსმენენ და მანქანა გარიშს უწევენ უნივერსიტეტებს.

2004 წლის 17 ნოემბერს საკომიტეტო განხილვა იყო კანონპროექტისა. მიგვიწვიეს, გვალაპარაკეს, მოგვისმინეს და „ქმნეს გულისა...“

იმავე დღეს, 17 ნოემბერს, ოცამდე უნივერსიტეტული პრეზიდენტმა, ბატონმა მ. სააკაშვილმა, მიგვიღო. საუბარი ძირითადად კანონპროექტს შეეხებოდა. გულდასმით მოისმინა პრეზიდენტმა ჩვენი გულისტკივილი. ძირითადი თემა უნივერსიტეტის დაფინანსება იყო. კანონპროექტი უმაღლეს სასწავლებელთა საბაზო-საბიუჯეტო დაფინანსებას არ ითვალისწინებდა. იყო საუბარი, რომ ეს უმძიმესი შედეგების მომტანი იქნებოდა საუნივერსიტეტო ცხოვრებისათვის. პრეზიდენტმა ძალიან კარგად გაიგო ჩვენი გულისტკივილი. თქვა, როგორ შეიძლება, ისეთი უმაღლესი სასწავლებელი, როგორცაა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, დარჩეს სახელმწიფო დაფინანსების გარეშე. მან ახალციხისა და ზუგდიდის ფილიალებიც დაასახელა – პოლიტიკური თვალსაზრისით არ შეიძლება ეს სასწავლებლები არ დააფინანსოს სახელმწიფომო...

ბატონმა პრეზიდენტმა დაპირება მოგვცა, რომ პრობლემა მოიხსნებოდა, წამყვან უმაღლეს სასწავლებლებს შეუნარჩუნდებოდა საბიუჯეტო დაფინანსება. ასეთი დაჟვალა მისცა განათლების მინისტრს ჩვენი თანდასწრებით. ჩვენთვის წარმოუდგენელი იყო იმის გაფიქრებაც კი, პრეზიდენტის სიტყვა შეიძლება არ შესრულდებულყო. მიზეზიც გვქონდა და გახარებულები წამოვედით კანცელარიიდან. ყოველივე ეს პრესითა და ტელევიზიითაც გახმაურდა; დიდ სამეცნიერო საბჭოსაც მოვახსენეთ ეს სასიამოვნო ფაქტი... თურმე ეს დამშვიდების ღონისძიება იყო... მინისტრი თავს უქნევდა პრეზიდენტს. მაგრამ კანონპროექტში ცვლილება არ მომხდარა. მას შემდეგ, რაც კანონი მიიღეს, არაერთგზის დაისვა პრესასა თუ ტელევიზიაში ასეთი კითხვა: პრეზიდენტმა წაიღო თავისი სიტყვა უკან, თუ მინისტრმა არ შეასრულა პრეზიდენტის დაჟვალა? ამ კითხვაზე პასუხი არავის გაუცია... კანონში ის ჩაიწერა, რაც სურდა სამინისტროს... სამინისტრომ ამჯერადაც იზეიმა გამარჯვება!...

არც მთლად ლირიკული გადახვევა: არსებობს გამოთქ-
მა: „მეფის სიტყვა კანონია“. ისიც გახსოვთ, ალა-
ბათ: „მეფე ხარ და ხამს!... მეფე ხარ და გვეაღუ-
ბა!... მეფე ხარ და გმართებს!...“ პოდა, აღარ გვეყავს
მეფე და ამიტომაც: პრეზიდენტზეც ითქმის ასე:
მისი სიტყვა უნდა იყოს კანონი, „სხვათა შორის
თქვაო... სიტყვის მასალად გამოიყენაო... შერე რა,
რომ თქვაო...“ – არ შეიძლება ასე ილაპარაკო
პრეზიდენტის სიტყვაზე. ხელისუფლებამ, კანონ-
მდებლებმა ყველაფერი უნდა იღონონ, პრეზიდენ-
ტის სიტყვა რომ შესრულდეს.

ჩვენდა საუბედუროდ, არ ხდება ასე!... პრე-
ზიდენტის სიტყვა არ არის ანგარიშგასაწვევი ხე-
ლისუფლებისა და კანონმდებლებისათვის...

არადა, შეუძლებელია არ იცოდეს იმ ხელი-
სუფალმა თუ კანონმდებელმა, რომ პრეზიდენტის
სიტყვის შეუსრულებლობა უპირველესად სწორედ
პრეზიდენტის ნდობის დაკარგვას იწვევს.

არ ვიცი, ჩვენი ხმა მივა თუ არა პრეზიდენ-
ტამდე, მაგრამ მაინც მინდა უთხოვო მას:

ბატონო პრეზიდენტო, ნუ მისცმთ უფლებას
ხელისუფალსა თუ კანონმდებელს, არ შეასრუ-
ლონ თქვენი სიტყვა; ბატონო პრეზიდენტო, გაიხ-
სენეთ თქვენი სიტყვა და იყავით მისი შესრულე-
ბის გარანტი!

შეიძლება ვინმემ მითხრას, რაზეც საუბრობ, ეს მხოლოდ
ქართული უნივერსიტეტის პრობლემა ხომ არ არის, მთელი სა-
განმანათლებლო სისტემის პრობლემააო... მეტყვიან და მართა-
ლიც იქნება, მაგრამ აქ ერთი მომენტია საგულისხმო. სხვები
ქართულ უნივერსიტეტს შემოჰყურებენ. ერთ-ერთ შეხვედრაზე
თელავის უნივერსიტეტის პროფესორმა ვ. ელანიძემ საჯაროდ
გვისაყვედურა: მთელი საქართველო თქვენ შემოგყურებთ და რა-
ტომ ხმას არ იღებთო. ჩვენ ვინ რას გვეკითხება; ძალა თქვენს
სიტყვასა და საქმეს აქვსო. სხვაც ბევრი ითქვა მსგავსი საყვედუ-
რი... და ეს ფაქტია: უნივერსიტეტის მაგალითი, უნივერსიტეტის
სიტყვა, უნივერსიტეტის საქმე განსაზღვრავს ეროვნული სკო-

ლის ბედს... იციან ეს „იქ, ზემოთ“, და ამიტომაცაა ასეთი „ყურადღება“ ქართული უნივერსიტეტისადმი...

2004 წლის 27 სექტემბრიდან (დიდი სამეცნიერო საბჭოს იმ სხდომიდან, კანონპროექტი რომ განვიხილეთ) 13 დეკემბრამდე (რექტორის არჩევნებამდე) საუნივერსიტეტო ცხოვრება კგავდა საუნივერსიტეტო ცხოვრებას.

მჯერა, დადგება დრო, როცა ობიექტურად შეფასდება უნივერსიტეტის ძალისხმევა, შეიქმნება ნორმალური კანონი უმაღლესი განათლების შესახებ; გავიხსენოთ: მგონი, სამი თვის მანძილზე ამაზე აქტიური თემა პრესასა თუ ტელევიზიაში არ ყოფილა. უნივერსიტეტმა გამოსცა ბროშურა (კრიტიკული ანალიზი კანონპროექტისა); იყო უამრავი საგაზეთო პუბლიკაცია... შევეცადეთ ზოგი მათგანისათვის თავი მოგვეყარა და ჟურნალში „ბურჯი ეროვნებისა“ (№ 7-9, 2004 წ) გამოვაქვეყნეთ. პრინციპული ხასიათის წინადადებები უპასუხოდ რჩებოდა. მოიძებნენ ტაშის დამკერდეებიც. ზოგჯერ ისეთი ვინმე გვახსენებდა, რა არის განათლება და მეცნიერება... თუმცა ამაზე მსჯელობა არცა ღირს...

შემაშფოთებელი და აღმაშფოთებელი ის იყო, როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ უნივერსიტეტისა და უნივერსიტეტელებისადმი, კრიტიკული აზრისადმი. ერთ კონკრეტულ ნიმუშს გავიხსენებ სამინისტროსთან „თანამშრომლობის“ მაგალითად. „24 საათში“ გამოქვეყნდა თ. კობახიძის წერილი „რამდენიმე მოსახრება უმაღლესი განათლების კანონპროექტის თაობაზე“. წერილი გადმოვბეჭდეთ ჟურნალის „ბურჯი ეროვნებისა“ ზემოხსენებულ ნომერში. კომენტარიც დაურთეთ. გადმოვწერ:

„ვეფქრობთ, ბატონი თ. კობახიძის წერილში საკმაოდ არგუმენტირებულად და პროფესიონალურად არის საკითხები განხილული. დასკვნები დამაჯერებელია... მაგრამ ეს მხოლოდ ჩვენთვის... ასე არ ფიქრობენ „რეფორმატორები“, კერძოდ, რეფორმის ერთ-ერთი თავკაცი გ. თევზაძე. მან საპასუხო წერილი გამოაქვეყნა „24 საათში“. სიმართლე გითხრათ, იშვიათად მინახავს ასეთი არალოგიკური, არაპროფესიონალური პასუხი. უამრავი კითხვა ჩნდება, როცა „რეფორმატორები“ თავს იცავენ:

რატომ ვართ „იქით ნაპირზე“, ვისაც შენიშვნები

გვაქვს კანონპროექტის მიმართ (გ. თევზაძის წერილის სათაური – „იქით ნაპირზე კიდევ გამოჩნდნენ“)?

რატომ თვლიან, რომ ევბრძვით და არა უთანამშრომლობით მათთან (ციტატა: „მხოლოდ მაშინ გავიმარჯვებთ, როდესაც კარგად და ცხადად გვეცოდინება, ვინ გვებრძვის და სად უნდა ვიბრძოდეთ“)?

რატომ არის ანონიმური ის ბუკლეტი, რომელსაც ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი აწერია?

რატომ ვითვლებით კანონპროექტის დახვეწის (გაუკეთესების) მსურველები „წინააღმდეგობის ფრონტის კომისრებად“?

რატომ ცდილობენ ოპონენტის დისკრედიტაციას (ძირითადად ცილისწამების გზით) და არა არგუმენტირებულ მსჯელობას კანონპროექტის სადავო მუხლებზე? – ამგვარი შეკითხვა მრავლადაა, მაგრამ, სამწუხაროდ, „რეფორმატორებს“ ეს არ აინტერესებთ“...

რამდენადაც ეს წერილი განათლების სამინისტროს ერთ-ერთი მთავარი იდეოლოგის, უპირველესი მაღალჩინოსანის წერილია, შეიძლება სამინისტროს პოზიციადაც მოვიაზროთ (გავეხსენოთ, გ. თევზაძე სამინისტროს სახელით საუბრობს: განათლების სამინისტრო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არ ითანამშრომლებს...). მით უფრო საგულისხმოა ის დასკვნა, რომელსაც ამ წერილში ვვითავაზობს ავტორი:

„რაც შეეხება თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტს, რომელშიც, როგორც ბატონი კობახიძე ამბობს, თურმე რეფორმა მთელი მისი ისტორიის განმავლობაში მიმდინარეობს და ყველაფერი კარგადაა: ეს ის უნივერსიტეტია, საიდანაც გააგდეს ივანე ჯავახიშვილი; ეს ის უნივერსიტეტია, სადაც ლექტორები პირდაპირ თუ არაპირდაპირ სტუდენტებსა და აბიტურიენტებს ფულს სძალავენ; ეს ის უნივერსიტეტია, სადაც სტუდენტების ერთმანეთისათვის დაპირისპირება მმართველობის ნორმად ითვლება; ეს ის უნივერსიტეტია, სადაც სწავლების ხარისხი კორუფციის ზრდის პროპორციულად ეცემა“.

განაჩენი გამოტანილია; ლოგიკური დასკვნა ეს იქნება: ასე

თი უნივერსიტეტი არ უნდა არსებობდეს და ყველაფერს იღონებს სამინისტრო, რომ ეს განაჩენი აღასრულოს...

აქ, ზემომოყვანილ პუბლიკაციაში, ერთ-ერთ ბრალდებად სტუდენტების ერთმანეთთან დაპირისპირება იქნა წამოყენებული. მოდით, ესეც გავიხსენოთ.

რექტორობის კანდიდატად სტუდენტთა ერთმა ჯგუფმა მ. ქურდიანი დაასახელა. პრესითა თუ ტელევიზიით ეს ჯგუფი გაილანძღა – მოსყიდულები არიანო... გამოჩნდა სხვა ჯგუფი, რომელიც დაუპირისპირდა ამ (და სხვა) ჯგუფსაც. დაპირისპირებამ სერიოზული ხასიათი მიიღო; ფიზიკური შეხლა-შემოხლაც მოჰყვა ამ დაპირისპირებას. ტელეკომპანია „მზის“ პირდაპირ ეთერში ორი ყმაწვილი დასხვეს – გ. სიგუა და მესხი (სახელი, სამწუხაროდ, არ მახსოვს). ცხარე პაექრობაში მესხმა თქვა, რომ მათ (მის ჯგუფს) ფინანსური დახმარება სამინისტრომ გაუწია (ეს ის სტუდენტია, რომ თქვა, ჩემი საყვარელი წიგნი მ. სააკაშვილის წიგნია და ყოველდღე ვკითხულობო...).

17 ნოემბერს პრეზიდენტთან შეხვედრისას მე ეთქვი, უფრო სწორად, ვთხოვე მინისტრს, რომ ხელი არ შეეწყოთ სტუდენტთა დაპირისპირებისათვის, არ დაეფინანსებინა ასეთი ჯგუფები და ზემომოყვანილი მაგალითი გავიხსენე. ბატონი პრეზიდენტი დაინტერესდა და იკითხა, რაზეა საუბარიო. მინისტრმა ბრძანა, სტუდენტთა ერთ ჯგუფს საგურამოში, ილიას სახლ-მუზეუმში, უნდოდათ წასვლა, მოგემართეს და დავაფინანსეთო. მაშინაც შევნიშნე, საგურამომდე წასვლას სამინისტროს დაფინანსება რად სჭირდება-მეთქი... საგურამო საბაბია. სამინისტრო ახდენს სტუდენტური ჯგუფების დაფინანსებას და ამით ხელს უწყობს მათ დაპირისპირებას. არადა, ამას შემდეგ ბრალდებად უნივერსიტეტს წაუყენებენ და ამით საზოგადოების თვალში უნივერსიტეტის დისკრედიტაციას ცდილობენ...

2004 წლის 13 დეკემბერს გაიმართა რექტორის არჩევნები. რექტორად ქალბატონი რუსუდან დორთქიფანიძე ავირჩიეთ. 13

დეკემბრისათვის კანონი ორი მოსმენით მიღებული იყო. მესამე მოსმენა 21 დეკემბერს გაიმართა; 2005 წლის 11 იანვარს გამოქვეყნდა, ასე რომ, ქალბატონ რუსუდან ლორთქიფანიძეს უფლებამოსილება შეუწყდა 11 იანვარს. თებერვლიდან ბრძანება დაიწერა ქალბატონ რუსუდანის რექტორის მოვალეობის შემსრულებლად დანიშვნის შესახებ.

ფაქტობრივ, უნივერსიტეტში ამ დღიდან დაიწყო ახალი ცხოვრებაც – უმაღლესი განათლების ახალი კანონის შესაბამისი რეფორმების ხანა.

სტრუქტურული ცვლილებების პრობლემები

რეფორმა უნივერსიტეტში სტრუქტურულ ცვლილებებსაც ითვალისწინებს. ითქვა, ბევრი ფაკულტეტია (ეს მართლაც ასე იყო) და უნდა გამსხვილდეს ფაკულტეტებიო, მაგრამ როგორ, რა პრინციპით? გადაწყდა, 22 ფაკულტეტის ნაცვლად იქნება ექვსი.

საინტერესო დამთხვევა: 1930 წელს, როდესაც უნივერსიტეტი ინსტიტუტად გადაკეთდა, მაშინაც ექვსი ფაკულტეტი დატოვეს...

რატომ ექვსი? ყველა შემთხვევაში „ბოლონიის პროცესს“ იშველიებენ. ამ საკითხს საინტერესოდ აშუქებს დავით ზურაბიშვილი – იშვამად (წერილის გამოქვეყნების დროს) საპარლამენტო უმრავლესობის წევრი, განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე: „ბუნებრივია, აქ ლოგიკურად ისმის კითხვა: რატომ ექვსი და რატომ ეს ექვსი? წესით ამგვარი სტრუქტურული ცვლილებები რაღაც კონკრეტული პრობლემების მოგვარების მიზნით უნდა ხორციელდებოდეს. იმის განსაზღვრა, თუ რამდენი ფაკულტეტია საჭირო უნივერსიტეტში, მთელი საუნივერსიტეტო სისტემის (სწავლების პრინციპები, აკადემიური და ადმინისტრაციული ინფრასტრუქტურა, საკადრო რესურსები და ა. შ.) ანალიზს უნდა ვყრდნობოდეს. სხვაგვარად შეუძლებელია გაიგო, „ცოტაა“ თუ „ბევრი“ ოცდაორი ფაკულტეტი“ („24 საა-

თი“, 22 ივნისი, 2005 წ.). ცხადია, კიოხეა ასეც შეიძლება დაის-
ვას: ცოტაა თუ ბევრი 6 ფაკულტეტი...

და მაინც, რატომ ექვსი? თურმე ნუ იტყვიოთ და, „თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტში რომ ექვსი ფაკულტეტი უნდა და-
რჩენილიყო, ამის შესახებ განათლების მინისტრი და სამინის-
ტროს სხვა ხელმძღვანელი პირები ჯერ კიდევ შარშან აცხადებ-
დნენ (ე. ი. 2004 წ. - გ. გ.). ეს განცხადებები კეთდებოდა სრუ-
ლიად დაუფარავად და ამის ერთადერთი არგუმენტი იყო, რომ
„ევროპაში ასეა“ (დ. ზურაბიშვილი).

რატომ ექვსი? ასე გადაუწყვეტიათ თურმე „იქ, მაღლა“... რა-
ტომ? არავინ იცის...

არადა, „იქ, ევროპაში“, არ ყოფილა მთლად ასე. ისევ დ.
ზურაბიშვილს მოეუხმინოთ: „რაც შეეხება უნივერსიტეტებში ფა-
კულტეტების რაოდენობას, სრული პასუხისმგებლობით ვაცხა-
დებ, რომ აქაც არავითარი სტანდარტი არ არსებობს: არც ფორ-
მალური და არც არაფორმალური. ბოლონიის პროცესი ამ თემას
საერთოდ არ ეხება... შორს რომ არ წავიდეთ, იგივე ბოლონიის
უნივერსიტეტი, რომელიც მე-11 საუკუნეში დაარსდა და მსოფლი-
ოს უძველესი უნივერსიტეტია, ოცდასამ (23) ფაკულტეტს ით-
ვლის; მე-15 საუკუნეში დაარსებული ვენის უნივერსიტეტი ჩვიდ-
მეტს (17); მიუნჰენის ლუდვიგ-მაქსიმილიანის სახელობის უნივერ-
სიტეტი თვრამეტს (18)“...

ისიც კი ითქვა, რომ ფაკულტეტების გაერთიანება დაფინან-
სების შემცირების მიზნით მოხდაო. ასეა ვითომ? გაერთიანებულ
იურიდიულ ფაკულტეტზე ორმოცამდე ადმინისტრაციული თანამ-
დებობა შემოიღეს...

ჩვენს შემთხვევაში გადაწყდა, რამდენიმე ფაკულტეტის გა-
ერთიანებით (ფილოლოგიის, აღმოსავლეთმცოდნეობის, დასავ-
ლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის, ისტორიის, ფილოსო-
ფიის, ხელოვნებისა და საზოგადოებრივ პროფესიათა) შექმნილი-
ყო ერთი ფაკულტეტი - ჰუმანიტარული.

ფილოლოგებმა ვიმსჯელეთ, ავწონ-დავწონეთ და დავასკვი-
ნით: უმჯობესი იქნებოდა სამი ფაკულტეტის - ფილოლოგიის,
აღმოსავლეთმცოდნეობისა და დასავლეთ ევროპის ენებისა და
ლიტერატურის - შეერთებით შექმნილიყო გაერთიანებული ფი-

ლოლოგიის ფაკულტეტი. დასაბუთება ვრცელი და არგუმენტირებული იყო... ყურადღება არავეს მიუქცევია.

ეს სტილია მუშაობის: კეთდება რაღაც, არავენ არავეს ეკითხება, არავენ არავეს უთანხმებს... ჩვენ, რიგით უნივერსიტეტულებს, განმარტებასაც არავენ გვაძლევს, რა ხდება და რატომ... ასეა გადაწყვეტილი „იქ, მაღლა“...

უნივერსიტეტი ორგანიზაციულად უნდა დასუსტდეს, სტრუქტურულად უნდა დაიშალოს, ამიტომ უნდა გაუქმდეს კათედრა (დავაკვირდეთ: იშლება მყარი ტრადიციული სტრუქტურული ერთეულები და კოწინდება ახალი – მეტ-ნაკლებად დაშორებული, ფაკულტეტების სახით...).

უცნაური ფაქტი: ეროვნულ გამოცდებზე გააერთიანეს ისტორია და გეოგრაფია, უნივერსიტეტში კი ეს ორ დარგი სხვადასხვა ფაკულტეტზე აღმოჩნდა...

მოგეხსენებათ, კათედრა იყო ძირითადი სტრუქტურული ერთეული უნივერსიტეტისა. ახალი კანონი კათედრის გაუქმებას არ ითვალისწინებს. თუმცა, როგორც ჩანს, ეს იდეა ფარულად მაინც იყო ჩადებული. ეს არაა ეჭვიანი კაცის ფიქრი. თავად განსაჯეთ:

2004 წლის ნოემბერში პარლამენტში საკომიტეტო მოსმენაზე პირველი და მეორე წაკითხვის წინ საგანგებოდ დავსვით კათედრის საკითხი: კანონპროექტის პირველ მუხლში არ იყო განმარტებული კათედრა (კათედრა მოხსენიებულია მხოლოდ ერთხელ: ფაკულტეტის სტრუქტურაზე საუბრისას ფრჩხილებშია ჩასმული, როგორც ერთ-ერთი სტრუქტურული ერთეული ინსტიტუტისა და ლაბორატორიის გვერდით). ადმინისტრაციული და აკადემიური თანამდებობების ჩამონათვალში არ იყო კათედრის გამგე. ასე რომ, არ ჩანდა, კათედრის გამგე ადმინისტრაციული თანამდებობაა თუ აკადემიური. ამას არსებითი მნიშვნელობა აქვს: აკადემიურ თანამდებობებზე ასაკობრივი ზღვრის საკითხი 2009-2010 სასწავლო წლამდე არ ამოქმედდება... ჩვენ მიერ დასმულ კითხვას მინისტრმა გვერდი აუარა. კომიტეტის თავმჯდომარემ განმარტა: ეს საგანგებოდ გავაკეთეთ; არ ჩავწერეთ, რომ

ადმინისტრაციული თანამდებობაა, თორემ 65-წლიანი ზღვარი შეეხებოდაო. კათედრისა და კათედრის გამგის საკითხი თავად უმაღლესმა სასწავლებელმა უნდა გადაწყვიტოსო... კერძო საუბარში ისიც მითხრეს, კათედრა სხვადასხვა რამ უნდა იყოს სპორტის აკადემიასა და უნივერსიტეტში; ამიტომ სასწავლებლის წესდებამ განსაზღვროს მისი სტატუსიო. დავეთანხმე...

შედეგი: ახალი ადმინისტრაცია მოვიდა თუ არა უნივერსიტეტში, ფილოლოგიის ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოსთან პირველივე შეხვედრისას იმეამად კოორდინატორმა ლ. გორდეზიანმა თქვა, რომ კათედრა აღარ იარსებებსო; რატომ? – განმარტება ბუნდოვანი იყო...

იურიდიულად კათედრა არავის გაუუქმებია, ოღონდ: 2005 წლის სექტემბრიდან კათედრის გამგეებს ფინანსური დანამატი როგორც საბიუჯეტო, ისე არასიბიუჯეტო (ეკონომიკური შემოსავლებით მიღებული) ხელფასიდან მოეხსნა. როცა ვიკითხეთ, რა არის ეს, უქმდება კათედრა? ბატონმა ლ. გორდეზიანმა არაორაზროვნად გვიპასუხა: „პრინციპში კი“...

დავინტერესდით. არანაირი სამართლებრივი დოკუმენტი არ არსებობს არც ხელფასის შემცირების თაობაზე, არც თანამდებობრივი პასუხისმგებლობის მოხსნის შესახებ... ერთ-ერთ ოფიციალურ შეკრებაზე „ყოფილი კათედრის გამგეებიც“ გვიწოდეს.

კათედრა კი, როგორც სტრუქტურული ერთეული, ჯერ იურიდიულად არსებობს...

ასე რომ, კათედრა არის და აღარც არის...

ღიმილიანი ანალოგია: აკაკიმ იხუმრაო ერთხელ: უცნაური კაცი ვარ – ცოლი მყავს და არცა მყავს, პენსია მაქვს და არცა მაქვსო... ასეა ჩვენი საქმეც...

ეს ქაოსია, ადმინისტრაციული და ორგანიზაციული ქაოსი. როცა სტრუქტურები იცვლება, ჯერ უნდა შეიქმნეს ახალი, შემდეგ გაუქმდეს ძველი. ახლის შექმნის კონტურები არსებობს – სამუშაო ვარიანტები; გადაწყვეტილი აქაც არაა რაიმე პრინციპულად...

არ ვიცი, რა არის „ყოფილი კათედრის გამგეების“ იური-
დიული და მორალური პასუხისმგებლობა ჯერ კიდევ არსებული
კათედრების მიმართ...

გამოიკვეთა, ფაკულტეტის ძირითადი სტრუქტურული ერთე-
ული იქნება ინსტიტუტი... თუმცა ცდილობენ, ეს ინსტიტუტიც არ
იყოს მყარი, სტრუქტურულად ძლიერი ერთეული... თუმცა ეს მო-
მავლის საქმეა...

ფაქტია, რომ ეს პროცესიც – ფაკულტეტების სტრუქტურუ-
ლი რეორგანიზაცია – უსაშველოდ გაიწვია. არადა, სასწავლო
პროცესზე ეს ქაოსი უარყოფითად მოქმედებს... რატომ უარყოფი-
თად? თავად განსაჯეთ: 2006 წლის 4 თებერვალს გადაწყდა, რომ
სწავლა (II სემესტრში) დაიწყება ზოგ ფაკულტეტზე 20 თებერ-
ვალს, ზოგან – 27 თებერვალს... რატომ? ვერ ვასწრებთ სასემეს-
ტროდ მომზადებასო... რა არის მოსასწრები? თურმე სულხან-სა-
ბა ორბელიანის სახელობის უნივერსიტეტშიც გადაუდვიათ
სწავლის დაწყება... ეჭვი ჩნდება, „ვერ მოსწრება“ საბაბია;
მიზეზი სხვა ჩანს... ვნახოთ.

სამეცნიერო სექტორის ბედი

უმაღლესი განათლების კანონი განმარტავს:

„უნივერსიტეტი – მრავალდარგოვანი უმაღლესი საგანმან-
ათლებლო-სამეცნიერო დაწესებულება, რომელსაც აქვს სამივე
აკადემიური ხარისხის მინიჭების უფლება...“

„ინსტიტუტი (უმაღლესი სკოლა) – უმაღლესი საგანმანათ-
ლებლო დაწესებულება, რომელსაც აქვს რამდენიმე დარგში აკა-
დემიური ხარისხის მინიჭების უფლება...“

განსხვავებას მათ შორის ის ქმნის, რომ უნივერსიტეტს აქვს
სამეცნიერო სექტორი, ინსტიტუტს – არა.

სამეცნიერო სექტორი – ესაა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტი-
ტუტები, ლაბორატორიები, კაბინეტები, ცენტრები... და იქ დასაქ-
მებული მეცნიერ-მუშაკები.

ჯერ იყო და განათლების კანონპროექტში გაქრა ცნება მე-
ცნიერ-თანამშრომელი. თავდაპირველ ვარიანტში იყო. 2004 წლის

17 ნოემბერს განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტის სხდომაზე ეს საკითხიც დაესვი: მეცნიერ-თანამშრომლის თანამდებობის ამოღება, შესაბამისად სამეცნიერო ხარისხის იგნორირება, უმაღლეს სასწავლებელს აქცევედა მხოლოდ აკადემიურ დაწესებულებადაც; ეს ფაქტობრივ გამოიწვევდა მეცნიერებისა და განათლების დაშორებას. უარყოფა ამ აზრისა არაეის უცდია, მაგრამ... მაგრამ საბოლოოდ კანონში მაინც არ აისახა თანამდებობა – მეცნიერ-თანამშრომელი. ეს სიტყვა კანონში მხოლოდ ერთხელაა ნახსენები, ისიც გარდამავალ დებულებებში, სადაც საუბარია იმის თაობაზე, რომ „უმაღლესმა საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა 2006-2007 სასწავლო წლის დაწყებამდე უნდა უზრუნველყონ დაწესებულებაში დასაქმებული პროფესორ-მასწავლებლებისა და მეცნიერ-თანამშრომლების გადაყვანა ამ კანონით გათვალისწინებულ შესაბამის აკადემიურ თანამდებობაზე“ (მუხლი 89, პუნქტი 11). ასე რომ, კანონის სრულყოფილად ძალაში შესვლის შემდეგ უნივერსიტეტში იქნება მხოლოდ აკადემიური თანამდებობები.

ეს იყო დასაწყისი უნივერსიტეტში სამეცნიერო სექტორის გაუქმებისა.

გაეიხსენოთ 27-ე მუხლის I პუნქტი: „ფაკულტეტის შემადგენლობაში შეიძლება შევიდეს სასწავლო, სამეცნიერო-კვლევითი (კათედრა, სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, ლაბორატორია, კლინიკა, პროგრამული მიმართულება და სხვა) და დამხმარე (ბიბლიოთეკა და სხვა) სტრუქტურული ერთეულები“. ეს მუხლი ზემოთყვანილ მუხლთან შეუსაბამობაშია: სამეცნიერო-კვლევითი სტრუქტურული ერთეული მეცნიერი თანამშრომლის გარეშე უაზრობაა. კანონმდებელი აქ ან ცდება, ან გვატყუებს...

საკანონმდებლო ბაზა მომზადდა. სამეცნიერო სექტორის ლიკვიდაციის პროცესი დაიწყო.

კანონის მიღება და უნივერსიტეტიდან სამეცნიერო სექტორის გატანა ერთი იყო: 2004 წლის ბოლოს უნივერსიტეტს ბიუჯეტიდან ჩამოეჭრა სამეცნიერო სექტორის დასაფინანსებელი თანხა – 1 800 000 ლარი. თანხა გადატანილი იქნა განათლების სამინისტროში; მას განკარგავს შესაბამისი დეპარტამენტი. უნივერსიტეტის სამეცნიერო სექტორი გადაიყვანეს გრანტულ დაფინანსებაზე. ამის თაობაზე ჩვენ გვიან გავიგეთ, გაზაფხულზე, როცა სავალალო ფაქტის წინაშე აღმოვჩნდით...

2004 წლის დეკემბერში გამოცხადდა კონკურსი. მის პირობებში არ იყო ნათქვამი, რომ, ვინც ვერ მოიპოვებდა გრანტს, მას ხელფასიც აღარ მიეცემოდა. როგორც განმარტავენ კაბინეტ-ლაბორატორიების ხელმძღვანელები, მათ ეს გრანტები დამატებით ფინანსურ საშუალებად მიიჩნიეს (ჯამაგირს ზევით...). ზოგმა უბრალოდ ვერ მოასწრო განაცხადის შეტანა – ვადები იყო ძალიან შემჭიდროებული; ზოგმაც ვერ გაიგო, კონკურსი რომ გამოცხადდა. ამის თაობაზე როცა ვმსჯელობდით შემდგომ, განგვიმარტავენ, ვის რა ბრალი ქონდა, ვინ იყო დამნაშავე რომელ შემთხვევაში და ა. შ. მაგრამ, ცხადია, დამნაშავეის ძიება საქმეს ვერ გამოასწორებდა.

27 ივნისს უნივერსიტეტში განცხადებების დაფაზე გამოიკრა განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროდან მოსული წერილი, რომელსაც ხელს მინისტრის მოადგილე თ. სამადაშელი აწერდა (№ 01-17-21/6451; 23. 06. 2005 წ.). წერილი გვამცნობდა, რომ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან მოსული 191 განაცხადიდან დაფინანსდა 113 პროექტი. განაცხადი გაკეთებული იყო 1529 ფიზიკურ პირზე, პროექტში დასაქმებულია 737 ფიზიკური პირი. ასე რომ, 800-მდე პირი დაუსაქმებელი დარჩა! ე. ი. შეუწყდა თანამშრომლობა. თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ „ზოგიერთ სამეცნიერო-კვლევით ქვედანაყოფს საერთოდ არ წარმოუდგენია განაცხადი, რის გამოც მ. წ. იენისიდან დაფინანსებას ვეღარ მიიღებენ“ (ციტატაა სამინისტროს წერილიდან), უმუშევრად დარჩენილთა რიცხვი საგრძნობლად გაიზრდება. ზუსტი ციფრი არ სახელდება...

კულუარული ინფორმაცია მოსალოდნელი შემცირებების თაობაზე ადრევე გავრცელდა. უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობა პასუხს ვერ იძლეოდა – ელოდა ინფორმაციას სამინისტროდან; 25 მაისს მივიღებთ ამ ცნობას – გვეუბნებოდნენ... კერძო კონტაქტებით (სამინისტროდან გამოტანილი ამბით) სახელდებოდა გამარჯვებული თუ დამარცხებული პროექტები. ეს ფაქტიც საინტერესოა ისტორიისათვის – კონკურსის ობიექტურობასა და გამჭვირვალობაზე როცა ისაუბრებენ...

უნივერსიტეტს არავითარი მონაწილეობა არ მიაღებინეს ამ კონკურსის წარმართვაში...

როცა ხმაური ატყდა შედეგების გამოცხადების შემდეგ, და-

იწყო გადაბრალვები. დამნაშავედ უნივერსიტეტსაც ასახელებდნენ... პარლამენტის განათლების კომიტეტის თავმჯდომარე ბუნი. გრიგალაშვილი, წერდა: „ვაღიარებ, რომ შეცდომა იქნა დაშვებული. რა მნიშვნელობა აქვს, რექტორის მხრიდან, სამინისტროს მხრიდან თუ ხელისუფლების მხრიდან ინფორმაციის მოწოდების თვალსაზრისით. მაგრამ როცა გასწორდა ეს შეცდომა (ე. ი. ინფორმაცია მიეწოდათო – გ. გ.) და ამის შემდეგ ერთი და იგივე პიროვნებები ისევ დათხოვნაზე საუბრობენ, რა უნდა იფიქრო?“ („ახალი თაობა“, 9 ივლისი, 2005 წ.). ამ კომენტარზე კომენტარი ძნელია...

თურმე სიკეთეს გვიკეთებენ და ვერ ვიგებთ; უმადურები ვყოფილვართ; „დამეთანხმეთ, რომ ჩანაფიქრი კარგი გვქონდა, – ბრძანებს ნ. გრიგალაშვილი, – ფინანსურადაც განვახორციელეთ ეს, მაგრამ ნაცვლად სიკეთისა, მივიღეთ წყენა“. დადგება დრო და ამგვარ განცხადებებზეც გააკეთებენ შესაბამის კომენტარს... ახლა კი ფაქტები... არც ტყუილს უკადრისობდნენ. უცნაური მინიპულირება ხდება ციფრებით. ერთ-ერთ ინტერვიუში ბატონი მინისტრი ბრძანებდა: „თსუ სამეცნიერო სექტორი მილიონი ლარით იყო დაფინანსებული, წელს 200 000 ლარით მეტი დაფინანსება მივეცითო“. ბატონი კომიტეტის თავმჯდომარე ბრძანებდა: „თუ შარშან მეცნიერების დაფინანსება იყო მილიონ 800 000 ლარი, ბევრით არა, მაგრამ 200 000 ლარით ეს დაფინანსება გაიზარდა, ანუ სახელმწიფომ ცოტა ფულის ნაცვლად ბევრი ფული გაიღო მეცნიერებისათვის. შედეგად კი რა მიიღო – განაწყენება, ბუნტი“...

სინამდვილეში საქმე ასეა: უნივერსიტეტიდან წაიღეს მილიონ რვაასი ათასი ლარი, რაც იყო სამეცნიერო სექტორის დაფინანსება. თ. სამდაშვილის ხელმოწერილ წერილში ვკითხულობთ: „დაფინანსებული პროექტების საერთო ღირებულებამ 2005 წლის 1 ივნისიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით შეადგინა 1 078 556 ლარი...“ ე. ი. 722 000 ლარით ნაკლები დაუბრუნეს უნივერსიტეტს, ვიდრე წაიღეს!... ან მინისტრმა და კომიტეტის თავმჯდომარემ არ იციან, რა ხდება სინამდვილეში (რაც მეფეცება), ანდა შეგნებულად შეკეცაუთ შეცდომაში საზოგადოება (რაც უბედურებაა). უფრო ალბათ მეორე... მიზანი? – უნდა დაარწმუნონ საზოგადოება, რომ უნივერსიტეტს „უკმაყოფილების, ბუნტის“ საფუძველი არა აქვს,

უმაღურები არიანო!...

ნიშანდობლივია ის ცინიკური დამოკიდებულებაც, სამინისტრო რომ იჩენს უნივერსიტეტისადმი. ოფიციალურ შეკრებაზე შეკითხვა დასვეს, როდის იქნება კონკურსის შედეგები ცნობილი, როდის გავიგებთ, ვართ თუ არა თანამშრომლებიო და პასუხად მიიღეს – როცა მიხვალთ საღაროში ხელფასის ასაღებად და აღარ მოგცემენო ხელფასს... სხვათა შორის, თითქმის ასე მოხდა. 27 ივნისს განცხადებათა დაფაზე განათლების სამინისტროს წერილთან ერთად გამოაკრეს სია იმ თანამშრომლებისა, რომელთაც მიიღეს გრანტი. 800-მდე თანამშრომელი ამოდ ეძებდა საკუთარ თავს სიებში... საგულისხმოა ის ფაქტიც, რომ ამ სიების გამოკვრა წინასწარ არ იყო შეთანხმებული რექტორთან...

დაფინანსების გარეშე დარჩა მრავალი ლაბორატორია, კაბინეტი... ე. ი. დაიხურა!

ქართულ საზოგადოებას ახსოვს – ამას დიდი ვნებათაღელვა მოჰყვა... იყო გამოსვლები, შეიქმნა დაუმორჩილებლობის კომიტეტი, ვარაზისხევში გზაც გადაკეტეს ერთხელ... ტელევიზია, პრესა აქტიურად აშუქებენ მოვლენებს... სამინისტრო ხელს რექტორისაკენ იშვერს... თანამშრომლებიც უნივერსიტეტის რექტორისაგან ითხოვენ ბრძანების გაუქმებას, უმუშევრად დარჩენილი თანამშრომლების სამსახურში აღდგენას. რ. ლორთქიფანიძემ არაერთგზის გაიმეორა, რომ მას არავინ გაუთავისუფლებია უნივერსიტეტიდან; მართლაც, მას ასეთი ბრძანება არ დაუწერია, მაგრამ... განათლების მინისტრის მოადგილე მიმართავს რექტორს: „მოგმართავთ თხოვნით, წარმოდგენილი ფორმის ნიმუშის მიხედვით გააფორმოთ შრომითი ხელშეკრულებები გამარჯვებული პროექტების თითოეულ თანამშრომელთან“... ვისაც არ გაუფორმდება ხელშეკრულება, თავისუფალია სამსახურიდან... არადა, როგორც უთქვით, სამინისტროს უნივერსიტეტისათვის არც მილიონ 800 000 ლარის წაღება უკითხავს, არც ის შეუთანხმებია, რამდენს დაუბრუნებდა გრანტების სახით და არც ის, რომელ პროექტს მიეცემოდა გრანტი...

გამოქვეყნდა აკადემიკოსს თ. სანაძის წერილი საქართველოს პრეზიდენტისადმი. მოვიყვანთ ამ წერილის ერთ მონაკვეთს, საიდანაც კარგად ჩანს, თუ როგორ ჩატარდა კონკურსი და რა პრინციპით გაიცა გრანტები: „მეცნიერების დეპარტამენტის თავ-

მჯდომარემ ლევან ცინცაძემ მამამისს – ნოდარ ცინცაძეს – თვეში 600 ლარი, ხოლო დამატებითი ხარჯებისათვის 7000 ლარი გამოუყო (თეორეტიკოსი ნ. ცინცაძე ძირითადად უცხოეთში მოღვაწეობს). ამავე დროს, ექსპერიმენტატორს, პროფესორ როლანდ მირიანაშვილს, რომლის შრომები აღიარებულია საერთაშორისო დონეზე, დაენიშნა ხელფასი თვეში 47 ლარი და სხვა ხარჯებისათვის დაფინანსება გათვალისწინებული არ არის. თეორეტიკოსებისა და ექსპერიმენტატორების გათანაბრება შეფასების კრიტერიუმებში შრომების რიცხვით თანამედროვე პირობებში სრულიად მიუღებელია“ („საქართველოს რესპუბლიკა“, 8 ივლისი) – ამ ციტატიდან აშკარაა, თუ როგორი ობიექტურობით ჩატარდა კონკურსი... არის თუ არა ეს კორუფცია?... პროტექციონიზმი?... მიკერძობა?... ამავე წერილში აკადემიკოსი ითხოვს: „უნდა გაუქმდეს მეცნიერების დეპარტამენტის მიერ გამოქვეყნებული სახელმწიფო უმაღლესი სასწავლებლების სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების დაფინანსების გადაწყვეტილება და სამეცნიერო საზოგადოების მიერ შემუშავებული და შეთანხმებული კრიტერიუმებით სრული გამჭვირვალობის პირობებში სამეცნიერო პროექტების შეფასება მოხდეს ხელახლა...“ ამ მიმართვას მხარი ფიზიკის ფაკულტეტმა (და არა მარტო მან) დაუჭირა...

როგორც ყველა მიმართვა, ესეც უპასუხოდ დარჩა... უმუშევრად დარჩენილ მეცნიერებს დასაშოშმინებლად სტიპენდიები დაუნიშნეს. ხელშეკრულება 2005 წლის ბოლომდე გაფორმდა. მერე რა მოხდება? არავინ იცის...

არიან თუ არა „სტიპენდიანტები“ უნივერსიტეტის თანამშრომლები? ან თუნდაც, სამინისტროს მიერ დაფინანსებული მეცნიერ-მუშაკები – უნივერსიტეტის თანამშრომლები? ამ კითხვაზე პასუხი უარყოფითია... ხელისუფლებამ დაინახა, რომ მეცნიერ-თანამშრომლები მორჩილი ხალხია და არ აპირებს რადიკალური ნაბიჯების გადადგმას. იცის, რომ გასაცოდავებულ ადამიანებს ლუკმა-პურის საფასურის დაკარგვისაც ეშინიათ. აქ დ. კლდიაშვილის პერსონაჟის პრინციპი მოქმედებს: „ამაზედაც გმადლობ, უფალო, ამაზედაც გმადლობ“...

და რამდენიმე ხმაურიანი შეკრების შემდეგ სიტუაცია „დაწყნარდა“.

იყო დაპირება: ნოემბერში გამოცხადდება ახალი კონკურსი

გრანტებზე. მონაწილეობის მიღება იმასაც შეეძლება, ვინც ამჯერად ვერ მიიღო გრანტი და იმასაც, ვინც წლის ბოლომდე დაფინანსდაო. პო, არ მითქვამს, მგონი: გამარჯვებული პროექტები დაფინანსდა 2005 წლის დეკემბრის ჩათვლით. 2006 წლისათვის მათაც ახალი გრანტი უნდა მოეპოვებინათ... დაპირებული კონკურსი არ გამოცხადდა. ასე რომ, „სტიპენდიანტებს“ იმედი არ გაუმართლდათ... წინა კონკურსში გამარჯვებულებიც უმუშევრები რჩებიან... ისიც არ იციან, „სტიპენდიას“ მიიღებენ თუ არა...

რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, უნივერსიტეტმა იშუამდგომლა სამინისტროს წინაშე, რომ, ვინც ფინანსდებოდა, იმათ რამდენიმე თვით მაინც გაუგრძელდეთ დაფინანსება. რა იქნება შედეგი არ ვიცი.

ასე რომ, სამეცნიერო სექტორი მთლიანად დაფინანსების გარეშე დარჩა. რა მოჰყვება ამას?! – კიდევ რამდენიმე ასეული დამატება უნივერსიტეტულ უმუშევართა არმიას...

რა ელის იმ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს, ლაბორატორიებს, კაბინეტებს? დაწყებული ექსპერიმენტები, ცდები, სამუშაოები უნდა შეწყდეს? ვინ გათვალა, რა შედეგები მოჰყვება ამას?

მე ვიცი, რომ ამ მხრივ ქიმიის, ფიზიკის, ბიოლოგიის ფაკულტეტებზე არსებული ვითარება კატასტროფულია; ასევეა სხვაგანაც. უკეთესად ვიცნობ ფილოლოგიის ფაკულტეტის კაბინეტ-ლაბორატორიების მუშაობას. ქართული ხელნაწერების შემსწავლელი სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორია „ორიონის“ მუშაობით, მისი შედეგებით ნებისმიერი მოიწონებდა თავს. 2005 წლის იენისიდან ლაბორატორია აღარ ფინანსდება; დაწყებული სამუშაოები შეწყდა... 2005 წლის ბოლომდე აქონდა დაფინანსება ონომასტიკურ ლაბორატორიას; ის, რაც ამ ლაბორატორიამ გააკეთა თითქმის 40 წლის არსებობის მანძილზე, ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით განუზომელი მნიშვნელობისაა. მთელი საქართველო აღიწერა სოფელ-სოფელ, მინდორ-მინდორ, ხევ-ხევ... ეს უნიკალური მასალა დასამუშავებელია... ბევრი ითქვა ვაჟა-ფშაველას კაბინეტის თაობაზეც... სერიოზული პასუხი ამგვარ კითხვებზე არავის გაუცია. უნდა ვიფიქროთ, რომ პარლამენტარ დ. კირკიტაძისა და თავისუფლების ინსტიტუტულ ყოფლისმცოდნე თ. თუთბერიძის კომენტარები ამ თემაზე არ უნდა

იქოს შორს ოფიციალური პოზიციისგან:

დ. კირკიტაძე – „ვთვლი, რომ ის, რაც კეთდება უნივერსიტეტში, იქნება სასიკეთო შედეგების მომტანი. ამ რეფორმით, ჩემი აზრით, უფრო მოქნილი და ოპტიმალური გახდება აღნიშნული უმაღლესი სასწავლებელი“ („თბილისი“, 28 ივნისი).

თ. თუთბერიძე – „რაც შეეხება კაბინეტებს, საკითხავია, რას აკეთებდნენ ეს კაბინეტები? რაღაც ფუნქცია ხომ უნდა ჰქონდეს. ის უნდა გამოადგეს პირველ რიგში სტუდენტებს. არა? მას ეს კაბინეტები არაფერში ადგებოდა. მაშ, ვის ადგებოდა? ვაჟას? გულაკტიონს? აკაკის? როცა გატარდება რეფორმა, კაბინეტებიც იარსებებს და ფუნქციებიც ექნება“ („ქრონიკა“, 8-14 აგვისტო).

და კიდევ ერთი კომენტარი: „ჩემთვის მთავარი ის კი არ არის, კაბინეტს ვაჟა-ფშაველას, რუსთაველის ან გულაკტიონ ტაბიძის სახელი რომ ჰქვია. მთავარია, ეს კაბინეტი რას აკეთებს ეროვნული მეცნიერებისათვის; იღია ჭავჭავაძის, ვაჟა-ფშაველას, გულაკტიონის ღვაწლის სტუდენტებამდე მიტანისათვის. ისეთი კაბინეტის არსებობას, სადაც ნაშრომები არ იქნება და შემოქმედებითი ღვაწა, დისკუსია არ მიმდინარეობს, სჯობს საერთოდ არ გვქონდეს“ („ბურჯი ეროვნებისა“, 4-9, 2005). ამ შეფასების ავტორი პროფესორი იგორ კვესელავაა – საქართველოს პრეზიდენტის მრჩეველი... ასეთ „კვალიფიციურ“ შეფასებას ახდენენ და აწვდიან, როგორც ჩანს, პრეზიდენტს... ამიტომაც კარგად საქმე.

საინტერესო გადახვევა: საქართველოს პრეზიდენტის ერთ-ერთი მრჩეველი გ. განუჩილაძე ტელევიზიის გადაცემაში ამტკიცებდა, რომ ერისათვის (ერის განსახლებურისათვის, ერის არსებობისათვის) ენას არა აქვს მნიშვნელობა; „რა ენა წახდეს, ერიც დაეცეს“ ლამაზი პოეტური ფრაზაა და არა ჭეშმარიტება... გასაგებია, რა რჩევებს მისცემენ პრეზიდენტს...

ეს ხდება მაშინ, როცა მიმდინარე პროცესები აკადემიკოსმა თამაზ გამყრელიძემ ივანე ჯავახიშვილის „მესამე სიკვდილად“ შეაფასა: „მესამე სიკვდილი“ ივანე ჯავახიშვილმა განიცადა უკვე ჩვენს დღეებში, როდესაც მის მიერ შექმნილ და მისივე სახე-

ლობის უნივერსიტეტში, რომელიც ყოველი ქართველისათვის უმაღლესი განათლების მთავარი და წმინდა კერად იქცა და იგი ქართველთა მიერ ეროვნულ უმაღლეს სასწავლებლად აღიარეს, ივანე ჯავახიშვილის კაბინეტი უქმდება, უმაღლესი განათლების კანონში არსებული მთელი რიგი ხარვეზებისა და ამ კანონის შესაბამისად უნივერსიტეტში ნაჩქარევად და გაუაზრებლად ჩატარებული სტრუქტურული ცვლილებების გამო. ამავე მიზეზით ჩვენს მთავარ ეროვნულ უნივერსიტეტში უქმდება ისეთი ეროვნული კერები, როგორცაა „რუსთაველის კაბინეტი“, „ვაჟა-ფშაველას კაბინეტი“, „გალაკტიონის კაბინეტი“ და მრავალი სხვა ეროვნული სასწავლო-სამეცნიერო კერა და უნივერსიტეტის უამრავი თანამშრომელი პირდაპირი გაგებით ქუჩაში გაშვებული აღმოჩნდა. თუ ამ კანონის შესაბამისად ჩატარებული რეფორმებისა და რეორგანიზაციის შედეგად უმაღლეს სასწავლო დაწესებულებაში უქმდება ამგვარი სამეცნიერო კაბინეტები და სასწავლო-კვლევითი უჯრედები, ეს ნიშნავს, რომ ასეთ „რეფორმირებას“ არაფერი აქვს საერთო ეროვნულ უნივერსიტეტში სასწავლო – კვლევითი სისტემის გააზრებულ რეორგანიზაციასა და მის საერთო ოპტიმიზაციასთან“ („საქართველოს რესპუბლიკა“, 6 ივლისი).

ვთქვი ერთ-ერთ ოფიციალურ შეკრებაზე და მინდა გავიმეორო: უნივერსიტეტში მიმდინარე სამეცნიერო სექტორის რეფორმის შეფასებაში ერთ მხარეს დგანან დ. კირკიტაძე და თ. თუთბერიძე, მეორე მხარეს – თამაზ გამყრელიძე და მრავალი სხვა. საუბედუროდ ჩვენდა, განათლების მინისტრი მოვლენათა შეფასებისას პირველების მხარეზე აღმოჩნდა...

საით მიდის ეს გზა? ვთქვით ამ მონაკვეთის დასაწყისში: განსხვავებას უნივერსიტეტსა და ინსტიტუტს შორის ქმნის სამეცნიერო სექტორი. სამეცნიერო სექტორის ლიკვიდაცია უნივერსიტეტს აქცევს ინსტიტუტად...

ისტორია მეორდება?

მცირე ისტორიული ექსკურსი. წარმოგიდგინო რამდენიმე ფრაგმენტს წიგნიდან „ივანე ჯავახიშვილი ტირანიის სამსჯავროს წინაშე“, თბილისი, 2004 წ.:

„1925 წელს მთავრობამ იერიში მიიტანა უნივერსი-

ტების ავტონომიაზე. დიდი მეცნიერი (ი. ჯავახიშვილი - გ. გ.) შეებრძოლა ამგვარ ქმედებას და ძვირადღაც და უჯდა. 1926 წლის ივნისიდან ივანე ჯავახიშვილი გადააყენეს რექტორობიდან და პრაქტიკულად ჩამოაშორეს უნივერსიტეტს“ - (ხაზი ყველგან ჩვენია - გ. გ.)

„ივანე ჯავახიშვილის ნაცვლად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორად 1926 წლის სექტემბერში თევდორე (თედო) ღლონტი დაინიშნა. თედო ღლონტი საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის მემარცხენე ფრთის ერთ-ერთი ლიდერი იყო... 1921 წლიდან თანამშრომლობდა საბჭოთა ხელისუფლებასთან. 1924 წელს, როდესაც საქართველოში ბოლშევიკების მიერ განადგებულმა სისხლიანმა ტერორმა კულმინაციას მიაღწია, თ. ღლონტი საქართველოს კომპარტიის (ბოლშევიკების) წევრი ხდება...“

„უნივერსიტეტები იმხანად მთელს საბჭოთა კავშირში განიხილებოდა ოპოზიციური აზრის ბუდედ... თბილისის უნივერსიტეტის ძველი პროფესორისათვის საბჭოთა წყობილება მიუღებელი იყო როგორც მისი სოციალური, ისე ეროვნული პოლიტიკის გამო...“

„საქართველოს სახალხო კომისართა საბჭოს 1930 წლის 7 ივლისის დადგენილებით ჩატარდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რეორგანიზაცია. ამ პროცესს „რეორგანიზაცია“ პოლიტიკური მოსაზრებით უწოდეს. სინამდვილეში ეს იყო უნივერსიტეტის დაშლა რამდენიმე უმაღლეს სასწავლებლად მისი საბოლოო გაუქმების მიზნით...“

„უნივერსიტეტის ბაზაზე შეიქმნა ოთხი სპეციალიზებული სასწავლო ინსტიტუტი... 2. საქართველოს სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტი, რომელსაც შეუერთეს თბილისი უცხო ენათა ინსტიტუტი და სამხატვრო აკადემია“...

„პედაგოგიური ინსტიტუტი იყო ნამდვილი მონაცვლე უნივერსიტეტის ძირითადი სასწავლო პროცესისა“...

„საქართველოს სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტს ჩამოყალიბების პერიოდისათვის (1930-1931 სასწავ-

ლო წლისათვის) ექვსი ფაკულტეტი აქონდა“...
 „პედაგოგიურ ინსტიტუტში სწორედ უნივერსიტეტის ტრადიციები უნდა ჩამკვდარიყო. ამ მიზანს ემსახურებოდა 1930 წელს საქართველოს სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის რექტორად ივანე ვაშაყმაძის (1901-1937) დანიშვნა. ი. ვაშაყმაძე სწორედ რომ შესაფერი პიროვნება იყო“...

„1933 წლის 8 იანვარს... პედაგოგიური ინსტიტუტის ბაზაზე აღდგა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი...“

„ივანე ჯავახიშვილისა და მისი სკოლის დასამარებას ისახავდა მიზნად საქართველოს ისტორიის კათედრის გამგედ ფილიპე მახარაძის, ხოლო კათედრის გამგის მოადგილედ ლუკა ციხისთავის დანიშვნა...“

„1935 წლის ივნისში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორად დაინიშნა კარლო ორაგველიძე (1902-1937) (ყურადღება მიაქციეთ რექტორების ასაკსაც – გ. გ.)... კარლო ორაგველიძეს ხედა წილად ივანე ჯავახიშვილისა და მისი სკოლის წინააღმდეგ მიმართული სამარცხვინო კამპანიის ბოლომდე მიყვანა...“

„ძველი პროფესურა თავის პოზიციას არ თმობდა. უნივერსიტეტში პროფესორად დაბრუნებული ივანე ჯავახიშვილი არ იცვლიდა არც მოქალაქეობრივ და არც მეცნიერულ მრწამსს. სწორედ ამის გამო 1935 წლის მარტ-აპრილში ივანე ჯავახიშვილი მეორედ წარდგა ტირანიის სამსჯავროს წინაშე...“

ისტორია მეორდება?

კონკურსები...

2003 წლის დეკემბერში საქართველოს პრეზიდენტობის კანდიდატი ბატონი მიხეილ სააკაშვილი უნივერსიტეტს ესტუმრა. დიდი სამეცნიერო საბჭოს სხდომაზე ბრძანა, რომ მისი პრეზიდენტობის შემთხვევაში ქვეყანაში ერთ-ერთი პრიორიტეტული

დარგი განათლება იქნებოდა; იზრუნებდა პროფესორ-მასწავლებელთა შრომის ანაზღაურების გაუმჯობესებაზე; მოაგვარებდა მათი სოციალური დაცვის პრობლემას; არ მოხდებოდა განათლების სფეროში დასაქმებულ პედაგოგთა შტატების შემცირება...

გულწრფელად მოვიხიბლეთ დანაპირებით და ჩვენც თანადგომა აღვუთქვეით კარსმომდგარ საპრეზიდენტო არჩევნებში...

ამასობაში მომზადდა და გამოქვეყნდა კანონპროექტი უმაღლესი განათლების შესახებ, სადაც ადმინისტრაციული და პედაგოგიური თანამდებობის პირთათვის ზღვრულ ასაკად გამოცხადდა 65 წელი. ამან, ცხადია, უნივერსიტეტის თანამშრომელთა შეშფოთება გამოიწვია. მოდით, დაეფიქრდეთ, საქმეში ჩახედულმა ობიექტურმა პირმა წარმოიდგინოს რომელიმე დარგი დღეს 65 წლისა და უფროსი ასაკის პროფესორ-მასწავლებელთა გარეშე... თავად ბატონმა პრეზიდენტმა უნივერსიტეტში ერთ-ერთი სტუმრობისას ბატონი თამაზ გამყრელიძის მაგალითი მოიშველია... საკუთარი ბებია-ბაბუის ასაკიც გაიხსენა და დაასკვნა, რომ 75 წლის კაცის სამსახურიდან გაშვება ტრაგედიააო...

ეს ბატონმა პრეზიდენტმა 2004 წლის 31 ოქტომბერს დიდი სამეცნიერო საბჭოს სხდომაზეც გაიმეორა. ამ შეხვედრაზეც ისაუბრა განათლების პრიორიტეტულობაზე; სოციალური დაცვის გარანტიების შექმნაზე და იმის შესახებ, რომ შტატების შემცირება არ მოხდებოდა, ქუჩაში არვის გაუშვებდნენ...

კანონპროექტის განხილვის პერიოდში ისიც კი გაიხსენეს, რომ ამერიკის შეერთებული შტატების კანონმდებლობაში არსებული ასაკობრივი შეზღუდვა ასაკობრივ დისკრიმინაციად იქნა მიჩნეული და სენატმა გააუქმაო...

და კანონში გაჩნდა ასეთი პუნქტი: „აკადემიურ თანამდებობებზე 36-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული ასაკობრივი შეზღუდვა – ამოქმედდეს 2009-2010 სასწავლო წლის დასაწყისიდან“. ამან პროფესორ-მასწავლებლები ცოტა დაამშვიდა... უნივერსიტეტიც ამ შეღავათს გაგებით შეხვდა: 4-5 წელი არის ის დრო, რომ თაობათა ცვლას მეტ-ნაკლებად მომზადებული შეხვდეს...

მაგრამ არც მთლად დასამშვიდებლად გვექონია საქმე...

გადაწყდა, 2005 წელს უნივერსიტეტში აკადემიური თანამდებობების დასაკავებლად კონკურსები გამოცხადებულიყო.

როგორც კი დაისვა კონკურსის საკითხი, „საუნივერსიტეტო დარბაზმა“ მიმართა რექტორატს იმის თაობაზე, რომ კონკურსის გამოცხადება უკანონო იქნებოდა; კანონი ამ ეტაპზე არ ითვალისწინებს კონკურსს. ოფიციალური მიმართვით, პრესით, ტელევიზიით არაერთგზის აღვნიშნეთ, რომ ამ ეტაპზე უნდა მოხდეს გადაყვანა. მუხლი 89, პუნქტი 11: „უმაღლესმა საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა 2006-2007 სასწავლო წლის დაწყებამდე უზრუნველყონ დაწესებულებებში დასაქმებული პროფესორ-მასწავლებლებისა და მეცნიერ-თანამშრომლების გადაყვანა ამ კანონით გათვალისწინებულ შესაბამის აკადემიურ თანამდებობებზე.“

სიტყვა გადაყვანას ქართულ ენაში აქვს ერთადერთი გაგება: ერთი მდგომარეობიდან მეორეზე გადასვლა ვინმეს მეშვეობით. კონკურსი კი მრავალთაგან ერთ-ერთის შერჩევას გულისხმობს. გადაყვანა ავტომატური პროცესია; ამ შემთხვევაში უნივერსიტეტის თანამშრომელთა უმუშევრად დარჩენა არ ხდება. კონკურსი, ცხადია, ყველას ვერ აძლევს გარანტიას სამსახურის შენარჩუნებისას. მით უმეტეს, კონკურსი ღია უნდა იყოს და გარეშე პირებსაც აქვთ უფლება მასში მონაწილეობის მიღებისა. მოკლედ: კონკურსი უმუშევრად ტოვებს პროფესორ-მასწავლებლებს; გადაყვანა – არა. კონკურსი უკანონოა (კანონსაწინააღმდეგოა), გადაყვანა – კანონით გათვალისწინებული.

ტარდება მაინც კონკურსი.

განათლების სამინისტრო ზეპირი მითითებით აძულებს უმაღლეს სასწავლებლებს, დაარღვიონ კანონი!

კონკურსის გამართვა რომ სამინისტროს ნება-სურვილია, იქიდანაც ჩანს, რომ ერთდროულად იმართება ყველა უმაღლეს სასწავლებელში და იმართება ერთი და იმავე პრინციპით!

გვიმტკიცებენ, კონკურსი კანონის მოთხოვნააო. მართალია, კანონი ითვალისწინებს კონკურსს, მაგრამ მოდით ჩავხედოთ კანონს.

კანონის მიხედვით კონკურსი ოთხეტაპიანი პროცესის ბოლო საფეხურია:

პირველ ეტაპზე – ზემომოყვანილი 89-ე მუხლის მე-11 პუნქტის შესაბამისად უნდა მოხდეს პროფესორ-მასწავლებელთა ავტომატური გადაყვანა კანონით გათვალისწინებულ აკადემიურ

თანამდებობებზე.

შენიშვნა: ეს პუნქტი მეცნიერ-თანამშრომელთა გადაყვანასაც გულისხმობს, მაგრამ მეცნიერ-თანამშრომლები უნივერსიტეტში უკვე აღარ არიან – სამეცნიერო სექტორი თითქმის ღიკვიდირებულია...

II ეტაპზე – „გადაყვანის“ შემდეგ უნდა ჩატარდეს აკადემიური და წარმომადგენლობითი საბჭოების არჩევნები: „უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულების მართვის ორგანოების პირველ არჩევნებს უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები ატარებენ საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით ამ კანონის ამოქმედებიდან არა უგვიანეს 2 წლისა“ (მუხლი 87. პუნქტი 3).

III ეტაპზე – უნდა განისაზღვროს კონკურსის წესი: „კონკურსის ჩატარების წესს განსაზღვრავს უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების აკადემიური საბჭო და ამტკიცებს წარმომადგენლობითი საბჭო“ (მუხლი 34. პუნქტი 3).

IV ეტაპზე – უნდა გამოცხადდეს კონკურსი: „აკადემიური თანამდებობის დაკავება შეიძლება მხოლოდ ღია კონკურსის წესით, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს გამჭვირვალობის, თანასწორობისა და სამართლიანი კონკურენციის პრინციპებს“ (მუხლი 34. პუნქტი 1).

ასე რომ, ამ ხელისუფლების მიერ მიღებული კანონის მიხედვით მხოლოდ ეს პროცედურაა კანონიერი. ამჟამად კონკურსის გამოცხადება კანონის ზემომოყვანილი ოთხი პუნქტის დარღვევაა!...

მეტყვიან, თუ ამ პროცედურის ბოლო საფეხური მაინც კონკურსია, ბარემ ახლა ჩავატაროთ... არის კი პრინციპული განსხვავება იმაში, ახლა გაიმართება კონკურსი თუ ამ პროცედურის გავლის შემდეგ?

ღიახ, არის და უმნიშვნელოვანესი განსხვავებაც!

თუ პროცედურა გაიმართება კანონის შესაბამისად, კონკურსის ჩატარებაზე პასუხისმგებლობას აიღებენ არჩეული აკადემიური და წარმომადგენლობითი საბჭოები. არჩეული რექტორი ეწოდება უნივერსიტეტს და განათლების სამინისტრო (და სხვაც – პარლამენტი, მთავრობა...) ვერ ჩაერევა მიმდინარე პროცესში. ეს იქ

ნება მეტ-ნაკლებად გარანტია კონკურსის ობიექტურობისა...
 თუ კონკურსი გაიმართება ამჟამად, კონკურსის მართვა გა-
 უიოლდება სამინისტროს: საკონკურსო კომისიის შედგენა იქნება
 ეს თუ საკონკურსო წესების შემუშავება. იოლი იქნება პიროვნუ-
 ლი საკითხების გარედან გადაწყვეტაც. კონკრეტულ მაგალითებ-
 ზე პროცესების დასრულების შემდგომ ვისაუბროთ. ყველაფერს
 იღონებს ხელისუფალი, რომ ყოველგვარი ობიექტურობის გარეშე
 მისთვის არასასურველმა პირებმა კონკურსში არ გაიმარჯვონ.
 კრიტიკიუმად „პიროვნული შეხედულება“ ამის გარანტი არის.

ასე რომ, სამინისტრო ამ დარღვევით (კონკურსებს რომ ატა-
 რებს უკანონოდ) აირჩევს სასურველ პროფესურას; ამის შემდგომ
 მისთვის სასურველი პროფესურა აირჩევს მისთვის სასურველ
 აკადემიურ და წარმომადგენლობით საბჭოებს (ფაქტობრივ, და-
 ნიშნავს); მისთვის სასურველი აკადემიური საბჭო აირჩევს მის-
 თვის სასურველ რექტორს! ესაა მიზანი – არავითარი ავტონო-
 მია; უნივერსიტეტი უნდა დაკომპლექტდეს მხოლოდ იმ კადრე-
 ბით, რომლებიც ხელს აძლევს სამინისტროს...

სამინისტრო რომ ასე ჯიუტად მოითხოვს უნივერსიტეტები-
 საგან კონკურსების ჩატარებას, ესა აქვს მიზნად...

უნივერსიტეტის ორ – იურიდიულსა და სოციალურ და პო-
 ლიტეკურ მეცნიერებათა – ფაკულტეტზე ჩატარებულმა კონკურ-
 სებმა ჩვენი ეტყები გაამართლა. ზოგი დასკვნაც კონკურსების
 შემდეგ გაკეთდა. ყველაფერი რომ კანონიერად ჩატარებულყო,
 იურიდიულ ფაკულტეტზე ხარისხის არმქონე კაცს პროფესორად
 არ აირჩევდნენ. მაგრამ ის „პროფესორი“ ხელისუფლების ფაქო-
 რიტია...

განმარტებისათვის: ჩვენი კანონმდებლობით გერმანიაში
 მიღებული აკადემიური დოქტორის ხარისხის ცნო-
 ბა (ნოსტრიფიკაცია) უნდა მოახდინოს სწავლულ
 ექსპერტთა საბჭომ და მისცეს მას მეცნიერებათა
 კანდიდატის დიპლომი. წინააღმდეგ შემთხვევაში
 ის პირი ითვლება ხარისხის არმქონედ. უხარისხო
 პირის არჩევა პროფესორის თანამდებობაზე კანო-
 ნის უხეში დარღვევაა, მაგრამ...

და ეს ხდება მაშინ, როცა საქვეყნოდ ცნობილი აკადემიკო-

სი ვერ გავიდა კონკურსში; აღარას ვამბობ რამდენიმე პროფესორზე... დიდად სამწუხარო ისიცაა, რომ ეს ხდება იმ ფაქტზე, რომელმაც სამართალმცოდნეები უნდა გაზარდოს... უკანონობა კანონშემოქმედთა საქმიანობაში...

როცა პროფესორმა მ. ცაცანაშვილმა ამ კონკურსს პროტესტი გამოუცხადა, როგორც უკანონოს, ამას დიდად არ შეუწუხებია კონკურსის ორგანიზატორები – მათ „მაღლიდან“ ნება პქონდა ამ უკანონობის ჩადენისა... და იზუიმა ამ უკანონობამ... შედეგებზე მერე ვისაუბროთ, „წიწილების დათვლის ჟამი რომ მოვა...“

საინტერესოა სტატისტიკაც: იურიდიული ფაკულტეტის დეკანმა განაცხადა, რომ ფაკულტეტზე სამასამდე თანამშრომელი იყო; ვაკანსია გამოცხადდა 105 ადგილზე. ეს არსებულის 35%-ია. ე. ი. ეს უკვე პირობაა იმისა, რომ 65% გარეთ დარჩეს... უფრო მეტიც – კონკურსი ღია იყო, ამიტომ იმ 80 პირიდან, ვისაც პირველმა საკონკურსო კომისიამ რეკომენდაცია მისცა აკადემიური თანამდებობების დასაკავებლად, 20 პირი გარედან მოსული იყო. ამრიგად, იმ ადამიანთაგან, ვისთვისაც უნივერსიტეტი ძირითადი სამუშაო ადგილი იყო, მხოლოდ 60-მა დაიკავა აკადემიური თანამდებობა, 240 კი ამ თანამდებობის გარეშე დარჩა... („რეზონანსი“, 10 სექტემბერი, 2005).

დააიმედეს გარეთდარჩენილები, რომ მათ 2008 წლის 31 აგვისტოს ჩათვლით შეუნარჩუნდებათ საბიუჯეტო ხელფასი (ე. ი. პროფესორს 78 ლარი, დოცენტს – 53)... ესაა სოციალური გარანტია!

უახლესი ინფორმაცია: 2006 წლის 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა „სახელმწიფო კომპენსაციისა და სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდიის შესახებ“ საქართველოს კანონი. სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდიის დანიშნისათვის პირი უნდა აკმაყოფილებდეს ყველა ქვემოთ ჩამოთვლილ პირობას:

- მას შეუსრულდა 50 წელი;
- აქვს 20 წლის სამეცნიერო ან სამეცნიერო-პედაგოგიური მუშაობის სტაჟი;
- დასაქმებული იყო უმაღლეს სასწავლებელში ან აკადემიურ დაწესებულებაში პროფესორ-

მასწავლებლის, მეცნიერ-თანამშრომლის ან და-
მხმარე თანამდებობაზე;

– დაკავებული თანამდებობიდან განთავისუფ-
ლდა 2005 წლის 1 ივნისიდან 2007 წლის 1 იან-
ვრამდე;

– გათავისუფლების საფუძველია პირადი გან-
ცხდება ან შტატების შემცირება (მათ შორის კონ-
კურსთან დაკავშირებული)...

სტიპენდიის რაოდენობა:

მეცნიერებათა დოქტორს – 92 ლარი

მეცნიერებათა კანდიდატს – 69 ლარი

სხვა ნებისმიერს – 46 ლარი

(„თბილისის უნივერსიტეტი“,

27 იანვარი, 2006 წ.)

უნივერსიტეტში მინისტრის წერილიც მოვი-
და რექტორისა და უნივერსიტეტის თანამშრომელ-
თა სახელზე (გამოქვეყნდა „თბილისის უნივერსი-
ტეტში“ – 1 მარტი, 2006 წ.). მინისტრი შეგვასხე-
ნებს ამ კანონს და „გვამშვიდებს“: „იმ თანამ-
შრომლებს, რომლებიც ასაკის, ჯანმრთელობის
მდგომარეობის, რეორგანიზაციის ან კონკურსის
შედეგების გამო, გათავისუფლდებიან დაკავებუ-
ლი თანამდებობებიდან, დაენიშნებათ ყოველთვიუ-
რი სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდია (ხაზი ჩე-
მია – გ.გ.)“. იქნებ განმარტონ, ასაკის გამო გათა-
ვისუფლებას რომელი კანონი ითვალისწინებს?
ჯანმრთელობის გამო თუ ვეღარ შეძლებს მუშაო-
ბის გაგრძელებას, მას პენსია უნდა მიეცეს და
არა სტიპენდია! არა მგონია, არ იცოდეს ეს მი-
ნისტრმა, მაგრამ მას აქვს უფლება ამგვარი „თა-
ვისუფალი აზროვნებისა“. ყოველივე იმის შემდეგ,
რაც ამ ნარკვევში მოგახსენეთ, ცინიკურად ვღერს
წერილის დასაწყისიც: „საქართველოს განათლე-
ბისა და მეცნიერების სამინისტრო მაღალ შეფასე-
ბას აძლევს საგანმანათლებლო და სამეცნიერო

სფეროში თქვენს მიერ გაწეულ ღვაწლს და კიდევ ერთხელ გიდასტურებთ ღრმა პატივისცემას“... პო-
და, ახლა წადით სახლშიო!...

ერთ-ერთ სატელევიზიო გამოსვლაში მინის-
ტრმა ისიც თქვა, სტიპენდიას 5 წლით იმიტომ
ვაძლევთ, რომ „ადაპტაცია მოახდინონ ახალ სა-
მუშაოზე“... ე. ი. ახალი საქმე იშოვეთო... ესეც
ცინიზმია და მასხრად აგდება ათასობით მეცნიე-
რისა...

სხვათაშორის ასეთი წერილი აკადემიურმა
ინსტიტუტებმაც მიიღეს. იმ წერილში მინისტრი
ინსტიტუტის დირექტორს მოუწოდებს, უმუშევრად
დარჩენილი თანამშრომლები დარაზმე და უმად-
ლესი სასწავლებლების კონკურსებში მიაღებინე
მონაწილეობაო... ე. ი. ხელი შეუწყვე იმას, რომ
ადამიანები ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ...

წერილების ბოლოს ხელმოწერაა: „პატივის-
ცემით, მინისტრი ალექსანდრე ლომაია“. კარგი
პატივისცემაა, ღმერთმანი...

არადა, ხმამაღლა გვირდებოდნენ, რომ არ მოხდებოდა შტა-
ტეტის შემცირება; უნივერსიტეტიდან წასვლის შემდეგ პროფესო-
რი შიმშილით არ მოკვდებოდა...

სიტყვა სხვაა, საქმე – სხვა!...

კონკურსის თემა სასამართლო განხილვის საგანიც ხდება.
საბუნებისმეტყველო და პუმანიტარულმა ფაკულტეტებმა სარჩე-
ლი შეიტანეს სასამართლოში. „მიღებულ იქნა წარმოებაში“ (რო-
გორც ამბობენ იურისტები). სასამართლოს მიერ საქმის განხილ-
ვამდე შეჩერდა კონკურსები. კვალიფიციურ და ობიექტურ სამარ-
თალმცოდნეთა საერთო აზრია – უნდა გაუქმდეს უკანონო კონ-
კურსები, მაგრამ... მაგრამ იხეიშებს კანონი და სამართალი? არა-
და, უნივერსიტეტის ბედი დიდად არის დამოკიდებული ამაზე.

ეროვნული გამოცდები და ქართული უნივერსიტეტი

არაერთხელ ვთქვით, დაწერეთ: სიტყვა ეროვნული გამოცდების კონტექსტში უადგილოა. რას ნიშნავს „ეროვნული გამოცდა მათემატიკაში“, ანდა „ეროვნული გამოცდა ინგლისურში“ – ეს ქართული ეროვნული გამოცდაა? საერთოდ, ამ და სხვა მსგავს კონტექსტში სიტყვა ეროვნული კარგავს მნიშვნელობას... ეს შენიშვნის სახით...

ახლა სხვა არსებითი საკითხი.

როგორც კი უნივერსიტეტიდან სამინისტროს მისამართით გაისმა კრიტიკა უმაღლესი განათლების კანონპროექტის თაობაზე, მთავარი ბრალდება, რაც სამინისტრომ წამოგვიყენა, ეს იყო: თურმე უნივერსიტეტს არ ეთმობა მისაღები გამოცდები – კორუფციის მთავარი წყარო და ამიტომ ებრძვის სამინისტროს...

ასეთი ბრალდებები გაისმა კონკრეტული პიროვნებების მიმართაც: კანონპროექტს ეწინააღმდეგებიან კორუმპირებული პროფესორები, რომელთაც წავართვით კორუფციული ლუკმით (მინისტრმა არაერთხელ ასეც ბრძანა: „ჩვენ მათ არ დავანებებთ ამ კორუფციულ ლუკმასო“... კარგი ქართულის მცოდნე დამეთანხმება, ეს ამას ნიშნავს: მე მინდა ეს კორუფციული ლუკმაო!...). ამას ხშირად იმეორებდნენ სამინისტროს მაღალჩინოსნები.

ტაქტიკა ასეთია: შეეწინააღმდეგები სამინისტროს, არ გაიზიარებ მის აზრს, გამოგაცხადებთ კორუმპირებულად. ეს ის ლოგიკაა: მე ვიტყვი და მერე შენ ამტკიცე, ასე არ არისო... სხვათაშორის, ბევრ შემთხვევაში გაჭრა ამ ხერხმა: ისე ჩაიარა კანონპროექტის განხილვამ, მ. ცაცანაშვილისა და ო. მელქაძის გარდა არცერთ იურისტს ხმა არ ამოუღია... ზოგი მერე ალაპარაკდა უკანონობაზე, კონკურსში რომ ვერ გავიდა...

ასე რომ, ეროვნული გამოცდები ის საშუალება იყო, რომლის მეოხებითაც სამინისტრო ებრძოდა საწინააღმდეგო აზრს.

არადა, არცერთ ეტაპზე უნივერსიტეტი ეროვნული გამოცდების წინააღმდეგ არ გამოსულა.

მკითხველს ისიც მინდა შევახსენო, რომ ერთიანი სახელმწიფო გამოცდების (ასე ეძახდნენ თავიდან. ეს უფრო მორგებული ტერმინია) ჩატარება გადაწყდა წინა ხელისუფლების დროს. საგამოცდო ცენტრი შექმნა და დააკომპლექტა მინისტრმა ა. კარტოზიამ. სკოლებში ორჯერ გაიმართა, მაგალითად, ქართულ ენასა და ლიტერატურაში მსგავსი მეთოდით გამოცდები მეცხრე კლასში. დაიგვემა, რომ ერთიანი სახელმწიფო გამოცდები გამართულიყო 2006 წელს.

რეეოლუციამ ეს პროცესი დააჩქარა. 2004 წელს ახალდანიშულმა მინისტრმა გამოაცხადა, რომ ეროვნული გამოცდები გაიმართებოდა 2005 წელს.

იმთავითვე ნაჩქარევად მივიჩნიეთ ეს გადაწყვეტილება და ვკითხეთ კიდევ საგამოცდო ცენტრის წარმომადგენლებს უნივერსიტეტში ოფიციალურ შეხვედრაზე. დაგვეთანხმნენ, რომ ნაჩქარევი იყო, ოღონდ დაუმატეს: ასეთია პოლიტიკური გადაწყვეტილებაო...

პირადად მე იმთავითვე მხარს ვუჭერდი და საჯაროდაც აღვნიშნე ეს; ვთანამშრომლობდი კიდევ საგამოცდო ცენტრთან. ამას იმიტომ ვამბობ, რომ არ გამომაცხადონ ამ იდეის მტრად... მაგრამ...

მაგრამ არის ეროვნულ გამოცდებთან დაკავშირებული საკითხები, რაც უნივერსიტეტს დიდ პრობლემებს უქმნის.

როცა ვსაუბრობთ ეროვნულ გამოცდებზე, რამდენიმე საკითხი იპყრობს ყურადღებას: ა) რა საგნებში ტარდება გამოცდები; ბ) როგორ ტარდება და გ) როგორ ხდება აბიტურიენტთა ჩარიცხვა.

უფიქრობ, ყველაზე მეტად დამაკმაყოფილებელი მყორე ეტაპია, როგორ ტარდება გამოცდები. ორგანიზაციული მხარე, მე მგონი, სწორად იყო წარმართული...

პრობლემაა, რა საგნებში ტარდება გამოცდები. ამ თემაზე წინა წელს ბევრს საუბრობდნენ ფიზიკოსები და ქიმიკოსები. არ მოხერხდება ამ (და სხვა...) საგნებში გამოცდის გამართვა 2005 წელსო, - განმარტავდა სამინისტრო... ლოგიკური დასმა საკითხისა ასეთია: თუ სამინისტრო თვლიდა, რომ საჭირო იყო ამ საგნებში (ქიმია, ბიოლოგია, ფიზიკა...) გამოცდების ჩატარება, როცა მოხერხდებოდა, მაშინ უნდა ჩაეტარებინათ...

რა შედეგი გვაქვს გამოცდების ჩატარების შემდეგ? კვითხეთ

ფიზიკოსებსა და ქიმიკოსებს. ფიზიკოსი პროფესორი ამბობდა, პირველკურსელებმა წილადების შეკრება არ იცინაო... XVIII საუკუნის ფიზიკის აქეთ წარმოდგენა არა აქვთ, რა ხდებაო... მათ ცოდნასა და საუნივერსიტეტო პროგრამებს შორის ვაკუუმი. VII-VIII კლასების მასალიდან ვიწყებთ სწავლებასო და ა. შ.

მსგავსი ვითარებაა სხვა საგნებშიც. მედიცინის ფაკულტეტზე ბიოლოგია, ქიმია, ფიზიკა უცხო საგნებია. სტუდენტთა უმეტესობა რეპეტიტორებთან ემზადება, რომ სასემესტრო საგნები ჩააბარონ!...

პროფესორული ცოდნის მაღალ დონეს რომ ვპირდებით სტუდენტებს, ამ მეთოდით სტუდენტთა ჩარიცხვა მიიმე შედეგებს გვაძლევს...

ცხადია, აქ სკოლის პრობლემაცაა. სკოლაში რომ კარგად იყოს დაყენებული სწავლის საქმე, ჩვენ უნივერსიტეტში ეს პრობლემა არ გვექნებოდა. ამ 20-25 წლის წინანდელ სკოლაში ატესტატის ნიშანი და ცოდნის დონე ერთმანეთს შეესაბამებოდა. დღეს სხვა ვითარებაა. იშვიათია ისეთი შემთხვევა, რაც ადრე კანონზომიერი იყო... ბოლო ათწლეულებში სკოლაში სწავლის დონე კატასტროფულად ეცემა. ფაქტობრივ, სკოლებში სასწავლო პროცესი ჩაშლილია. ბავშვები სწავლობენ ძირითადად იმ საგნებს, რომლის ჩაბარებაც მოუხდებათ უმაღლეს სასწავლებელში. ეს არაა ბოლო წლების სენი. მისაღები გამოცდები იძულებითი საშუალებაა, ბარიერია უმაღლესისაკენ მიმავალ გზაზე ამიტომაც მეტ-ნაკლებად ასეთ საგნებს სწავლობს ყმაწვილი...

საგანი, რომელშიც არ ტარდება მისაღები გამოცდა, ზედმეტ საგნად იქცევა... არადა ის „ზედმეტი საგანი“ ძირითადი პროფესიაა სტუდენტებისა!

ზემოთ რამდენჯერმე ვახსენე 2004 წლის 17 ნოემბრის შეხვედრა. ბატონ მინისტრს მაშინ ვურჩიეთ, იმ საგნებში მაინც, რომლებშიც არ ტარდება ეროვნული გამოცდა, გამოსაშვები გამოცდები დაენიშნათ სკოლებში. ბატონმა პრეზიდენტმა ეს თემა განავრცო. ბრძანა, რომ ბავშვის ფსიქოლოგიაა ასეთი, თუ არ მოსთხოვს, არ ისწავლისო და მისთანანი... მოკლედ, მანაც ურჩია მინისტრს, მიეღო ეს წინადადება... არაფერი შეცვლილა. და უნივერსიტეტში მოდის სტუდენტი, რომელსაც ელემენტარული ცოდნა არა აქვს სპეციალურ საგანში... ეს პრობლემაა დღევან-

დელი უნივერსიტეტისა!

სამინისტრომ თითქოს სცადა დაპირების შესრულება და წელს საგამოცდო საგნად გამოაცხადა საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები. ერთ გამოცდად ბარდება ფიზიკა, ქიმია, ბიოლოგია, ანუ იმ სამი სავალდებულო საგამოცდო საგნის გარდა (ქართული ენა და ლიტერატურა, ზოგადი უნარები, უცხო ენა) უნდა ჩააბაროს დამატებით სამი საგანი (ერთ გამოცდად): ფიზიკა, ქიმია, ბიოლოგია! თუ სკოლის ვითარებას გავეითავალისწინებთ, სამივე ეს საგანი რეპეტიტორთან უნდა ისწავლოს. ეს შესაძლებლობა აქვს ოჯახს? ანდა ისწავლის ექვს საგანს აბიტურიენტი? ამიტომაც არ ჩააბარებს იქ, სადაც ექვსი საგნის ჩაბარება მოუწევს!... ამ ლოგიკით იხელმძღვანელებს ფაკულტეტებმა და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი არავეს გამოუცხადებია საგამოცდო საგნად. უნივერსიტეტი ისევე იმავე პრობლემის წინაშე დადგა. სამინისტრომ „იზრუნა“ ამაზე...

მესამე საკითხი ეროვნულ გამოცდებთან დაკავშირებით ჩარიცხვის პრობლემაა. ამ თემაზე არაერთხელ ითქვა რადიოთი თუ ტელევიზიით. გამოქვეყნდა კიდევ გ. დოლიძისა და ნ. მითავარიას წერილი („რუხონანსი“, 7 დეკემბერი, 2005). ასევე ა. ხარაზიშვილისა და ვ. კვარაცხელიას წერილი („საქართველოს რესპუბლიკა“, 24 თებერვალი, 2006). ავტორებმა საკმაოდ დამაჯერებლად აჩვენეს, თუ რა მანკიერია ამჟამად დამკვიდრებული სისტემა... ამ თემაზე საუბარს არ გავაგრძელებთ, დაინტერესებული მკითხველი თავად გაეცნობა...

ჩარიცხვის ამ სისტემამ პრობლემები გაუჩინა უნივერსიტეტს. ინგლისურის სპეციალისტები ამბობენ: ისინი, ვინც ეროვნული გამოცდები ჩააბარეს წარმატებით, ელემენტარულ ცოდნას ვერ აელენენო... მათემატიკის ფაკულტეტზე 2-3 სტუდენტია ისეთი, ვისაც მათემატიკის ინტერესი აქვსო (პირველ ნომრად რომ დაასახელა მათემატიკა). დანარჩენები ისინი არიან, ვინც, ვთქვათ, ვერ მოხვდა ეკონომიკურზე და აქ ჩაირიცხა... მათემატიკის, როგორც საუნივერსიტეტო დარგის, განვითარებას ეს სასიკეთოდ არ წაადგება...

2006 წელს ვითარება გაცილებით უარესი იქნება. სამინისტროს მიერ შემოთავაზებული წესის მიხედვით საერთო კონკურსი ცხადდება ამჟამინდელ (გამსხვილებულ) ფაკულტეტებზე. სი-

ცხადისათვის ძველ (ყოფილ, გამსხვილებამდელ) ფაკულტეტებს ჩამოეთვლით. ერთიანი კონკურსი იქნება ფიზიკის, ქიმიის, ბიოლოგიის, მათემატიკის, გეოლოგიის სპეციალობებზე, ასევე პუბლიცისტურ ფაკულტეტზეც. საერთო კონკურსი ექნება ფილოლოგიის, აღმოსავლეთმცოდნეობის, დასავლეთ ევროპის, ფილოსოფიის, ისტორიის, ხელოვნების სპეციალობების აბიტურიენტებს. თუ რა პრობლემას შექმნის ეს, როგორი იქნება შიდა საფაკულტეტო გადანაწილება და ა. შ. ამას შემოდგომაზე ენახავთ... ითქვას, დაიწერა ამის თაობაზე... ყურად არავინ იღო...

უნივერსიტეტისათვის 2006 წლის ახალი კონტიგენტი ბევრად უფრო პრობლემური იქნება, ვიდრე იყო 2005 წელს...

ეს ტენდენცია კარგს რომ არაფერს გვაპირდება, ცხადია, მაგრამ მიზანი? რა არის მიზანი ყოველივე ამისა?

ვის რა უნდა, თქვას?...

ახლადმიღებული კანონი მხოლოდ კონკურსებთან დაკავშირებით არ დარღვეულა.

ეთქვით, კანონის ძალაში შესვლამ უფლებამოსილება შეუწერა რექტორს და დაინიშნა რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი. 2005 წლის 8 თებერვალს გაიმართა დიდი სამეცნიერო საბჭოს ბოლო სიმბოლური სახეიმო სხდომა. მოგეხსენებათ, 8 თებერვალი (26 იანვარი) – დავით აღმაშენებლის ხსენების დღე – უნივერსიტეტის დაარსების დღეა...

ამის შემდგომ საბჭოს სხდომა აღარ გამართულა. აღარ გადავტვირთავ მკითხველს ფაქტებით. თუ აინტერესებს, რა ირღვეოდა და როგორ, შეიძლება გაეცნოს „ბურჯი ეროვნებისას“ სპეციალურ ნომერს (№ 4-9, 2005). ფაქტობრივ, მოქმედება შეწყვიტა უნივერსიტეტის წესდებაში. „საუნივერსიტეტო დარბაზი“ შექქმენით და მიემართეთ რექტორს, წესდების შესაბამისად აე მოქმედებინა დიდი საბჭო. სამინისტრო იძლეოდა ზეპირ დირექტივებს, რომ საბჭო გაუქმებულია, წესდება გაუქმებულია კანონის მიერ. მოვითხოვეთ წერილობითი განმარტება რექტორატისგან; რექტორატმა ასეთი განმარტება მოითხოვა სამინისტროსგან...

და სამინისტრომ მოძებნა გამოსავალი: 2005 წლის 8 ივნისს გამოიცა საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება (№ 473) „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების რექტორის მოვალეობის შემსრულებლისა და ფაკულტეტის დეკანის მოვალეობის შემსრულებლის უფლებამოსილების განსაზღვრისა და საქართველოს პრეზიდენტის ზოგიერთი ბრძანებულების ნაწილობრივ ძალადაკარგულად გამოცხადების შესახებ“.

ამ ბრძანებულებით რექტორს მიენიჭა განუსაზღვრელი უფლებები და ძალადაკარგულად გამოცხადდა უნივერსიტეტის (ყველა უმაღლესი სასწავლებლის) წესდება.

ის, რაც 8 ივნისამდე უკანონოა ხდებოდა, დაკანონდა. უფრო სწორად, ამ ბრძანებულებით დადასტურდა, რომ 8 ივნისამდე ძალიან ბევრი კანონსაწინააღმდეგო რამ მოხდა...

ეს ყველაფერი ყველამ იცის, მაგრამ რა? „საუნივერსიტეტო დარბაზის“ ინიციატივით გააქტიურდა პრესა, ტელევიზია.

მე ჩამოვთვლი რამდენიმე სათაურს 2005 წლის მაისიდან მოყოლებული ჩვენს მთავარ პრესაში რომ გამოქვეყნდა (ამ წერილების ნაწილს თავი მოუყარეთ „ბურჯი ეროვნებისას“ სპეციალურ ნომერში – № 4-9, 2005. დაინტერესებულ მკითხველს იქ შეუძლია გაცნოს). სათაურებს დავასახელებ იმიტომ, რომ დავინახოთ, რას ექცეოდა ყურადღება და ისიც წარმოვადგინოთ, როგორ ფასდებოდა მოვლენები:

- „ვინ ხელყოფს დედა-უნივერსიტეტის დამოუკიდებლობას?“
- „დედოზარი და დანარჩენებიც“;
- „უნივერსიტეტი კოლუჯად არ უნდა გადაეაქციოთ“;
- „რეფორმა ჩიხში შევიდა“;
- „ძალადობა კი არა, მოწიწებით უნდა ვუხდიდეთ ქუდს“

(უნივერსიტეტს – გ.გ.);

- „ინტელექტუალური ომი ძალადობის წინააღმდეგ“;
- „ვინც ამ ტაძარს გადაარჩენს“;
- „ბატონი უნივერსიტეტი იღვიძებს“;
- „ივანე ჯავახიშვილის „მესამე სიკვდილი““;
- „ტოტალური სიყრუე უნდა დაიძლიოს“;
- „ვერ მივცემ მტერსა მამულსა საჯიჯგნად, დასაზიანად“...

ეს ერთი მცირე ნაწილი...

„რეფორმატორები“ „ბოლონიის პროცესს“ მოიშველიებდნენ, როცა ოპონენტებს უპასუხებდნენ: ეწინააღმდეგებით რეფორმას, ეწინააღმდეგებით „ბოლონიის პროცესის“ მოთხოვნებსო. აღმოჩნდა, რომ „ბოლონიის პროცესი“ სხვა რამ არის, „რეფორმატორთა“ რეფორმა – სხვა.

რამდენიმე მნიშვნელოვანი წერილი გამოქვეყნდა, სადაც კარგად წარმოჩნდა არსი „ბოლონიის პროცესისა“ და ჩვენში მიმდინარე რეფორმის მასთან შეუსაბამობა. აქაც სათაურებისა და ავტორების ჩამოთვლით დაეკმაყოფილდეთ. ეს პუბლიკაციებიც გადმოვბეჭდეთ „ბურჯი ეროვნებისას“ სპეციალურ ნომერში:

- პროფესორი მ. ცაცანაშვილი – „ბომბი, თანაც არაერთი“;
- პარლამენტარი დ. ზურაბიშვილი – „სიკვდილი ბოლონიაში“;
- დოცენტი კ. ჯანდიერი – „შევასწოთ ბოლონიაში“;
- პროფესორი თ. ნანეიშვილი – „ეივა ბოლონია, ვაჟა საქართველო“;
- პროფესორი გ. შურდია – „ახალი ათინას“ წიწამური“...

მაგრამ კითხულობს „დიდი კაცი“ ყოველივე ამას? თუ კითხულობს, იგებს? თუ იგებს, ცხოვრება რატომ გრძელდება ისევე ისე?

სახელმწიფო კანცელარიის უფროსმა პ. მამრაძემ ტელეინტერვიუში თქვა: ამ სახელში (ე. ი. კანცელარიაში, ანუ მთავრობაში) გაზეთს არაფერ კითხულობს, ამიტომ აღარ გამოვიწერთ და ფულს დაეზოგავთო. მერე პრეზიდენტმა დაადასტურა, რომ მართალი უთქვამს კანცელარიის უფროსს. როცა ჰკითხეს, განათლების მინისტრმა ღიმილით სპორტული გაზეთი დაასახელა, სხვას არ ეკითხულობო... ასეა ვითომ? თუ ვიფიქროთ, რომ „წაყრუება მომგებიანი პოზია?“ ვის რა უნდა, თქვასო?...

კომიტეტის თავმჯდომარე რეფორმას აქებდა; წერდა: „ჩვენი კანონის შემდეგ უნივერსიტეტი აბსოლუტურად ავტონომიური ორგანიზმიაო“ და გაოცებული იყო სხვაგვარი აზრის ავტორებით: „მაშინ მითხრან მათ, რატომ ინგრევა უნივერსიტეტიო“... თუ ეს პუბლიკაციები არ წაუკითხავს ბატონ თავმჯდომარეს, ცუ-

დია... მაგრამ ჩვენც ვიფიქრეთ, იქნებ მართლაც ვერ მიაღწევნათ თვალის დასწვრივ და ღია წერილი მივწერე: „რას იტყვის ჩვენზე შთამომავლობა?“ („თბილისი“, 26-27 ნოემბერი, 2004), მერე იყო და „საუნივერსიტეტო დარბაზის“ სახელით პარლამენტში ვეწვიეთ მე და ავთანდილ არაბული. იმ კანონდარღვევებზე ვისაუბრეთ, რაც რეფორმის სახელით ხდებოდა. გვითხრა, ყოველივე ეს ჩამოწერეთ, მომიტანეთ, გავესაუბრები მინისტრს, რექტორს; თუ საჭირო იქნება, შეგახვედრებთ კიდევ და საქმეს გამოვასწორებთო...

ბატონმა ნ. გრიგალაშვილმა დანაპირები არ შეასრულა; ამ თემაზე მას აღარ უსაუბრია.

მიემართეთ პარლამენტის თავმჯდომარეს, ქალბატონ ნინო ბურჯანაძეს და ვთხოვეთ, ამ თემაზე სასაუბროდ მივედეთ, ანდა თავად ეზრუნა კანონდარღვევათა აღმოსაფხვრელად. ცხადია, ყველამ ვიცით, რომ კანონის შესრულებაზე ზედამხედველობა ევალება პარლამენტს. პარლამენტის თავმჯდომარე არ გამოგვეხმაურა.

ვთქვით ერთხელ, ნუ გაგვიკვირდება და დიდი უმრავლესობა, ვინც ამ რეფორმას ატარებს, ვინც ამ კანონებს ქმნის, ვისაც უნივერსიტეტის ბედი აბარია, უნივერსიტეტელია... მაგრამ, როგორც ჩანს, არავის ადარდებს უნივერსიტეტის ხვალისდელი დღე...

უნივერსიტეტი კი შევლას ითხოვს!

ბოლო სიტყვა

ერთ-ერთ საგასეთო ინტერვიუში გ. თევზაძე წერდა: „თვითონ საქართველოში უმაღლესი განათლების რეფორმას რაც შეეხება, ძალიან ბევრი ადამიანი იყო ჩართული, ამაში იყო ჩართული სოროსის ფონდიც, როგორც ერთ-ერთი დამფინანსებელი. 2001 წელს დაიწყო უმაღლესი განათლების შესახებ კანონზე მუშაობა, ის ადამიანები სოროსის ფონდის შენობაში იკრიბებოდნენ. შემდგომ სოროსის ფონდმა რამდენიმე სემინარი დააფინანსა“.

სა“ („ახალი თაობა“, 10-16 ივლისი, 2005)...

ე. ი. სოროსი აფინანსებდა იმ კანონის შექმნას, რომელმაც ასეთ დღეში ჩააგდო უნივერსიტეტი...

სოროსი აფინანსებდა გაზეთებსა თუ სატელევიზიო გადაცემებს, ასე თავგამოდებით რომ ებრძოდნენ უნივერსიტეტს...

სოროსი აფინანსებდა იმ ყმაწვილებს, რომლებსაც „არ აკმაყოფილებდათ უნივერსიტეტის პროფესორთა ცოდნის დონე; მათი კეთილსინდისიერება“ და ცდილობდნენ მათ გაძევებას უნივერსიტეტიდან. ამ ყმაწვილთა უმეტესობა მერე „კმარელი“ გახდა და თავგამოდებით უშენდნენ ქვებს საკუთარ სახლს – დედაუნივერსიტეტს...

მერე სოროსის ფონდის თავკაცები და ყველანი, უნივერსიტეტის საწინააღმდეგოდ განწყობილი ადამიანები, ხელისუფლებაში მოვიდნენ: ზოგი სამინისტროში, ზოგი პარლამენტში, ზოგი სად და ზოგი სად...

და ბრძოლა აშკარად მათ სასარგებლოდ წარიმართა: ისინი შემუშავებდნენ და წარადგენდნენ პარლამენტში კანონპროექტს უმაღლესი განათლების შესახებ... ისინი განიხილავდნენ და ამტკიცებდნენ კანონს პარლამენტში... თავიანთი შემუშავებული და მიღებული „კანონის შესაბამისად“ ისინი ნიშნავენ თანამდებობებზე პიროვნებებს... რაც თავის დროზე ვერ გაითვალისწინეს, იოლად სწორდება: როცა უნდათ, მაშინ შეიტანენ ცვლილებებს მათსავე შემუშავებულ და მიღებულ კანონში და თუ დასჭირდათ, დაარღვევენ კანონს – ვინაა მომკითხავი, ყველგან თვითონ არიან...

და ეს ყოველივე ხდება მესამე ათასწლეულის კარიბჭესთან, მაშინ, როდესაც

ჩვენ ვაყალიბებთ სამოქალაქო საზოგადოებას;

ჩვენ ვაშენებთ სამართლებრივ სახელმწიფოს;

ჩვენ ვაშენებთ დემოკრატიულ სახელმწიფოს;

ჩვენ მივიწრაფით ევროინტეგრაციისაკენ;

ჩვენ...

ჩვენ...

და თუ ეს ყველაფერი მართლა ასეა (მე მჯერა, რომ ასეა!), მაშინ რა აზრი აქვს თუნდაც ამ ნარკვევის დაწერას; რა აზრი აქვს ხმამაღლა ფიქრებს; რა აზრი აქვს „მართლის თქმას“? – რა

და...

ნულა შევაწუხებთ დავით გურამიშვილს, ჭაბუა ამირეჯიბი გავეხსნოთ:

შირერი და ნანო თავყელიშვილი რაჟა სარჩიმელიამ დაატყვევა, გაძარცვა და მრავალ სხვა გაძარცვულს გვერდით მიუსხა. გოგი წულაძემ წააქეზა ნანო თავყელიშვილი, აიყოლიე ქალები და იყვირეთო. ნანომ მოისურვა ქალების დაყოლიება ყვირილზე, მაგრამ უარი მიიღო. ვინ რა თქვა, ვინ – რა: იმდენი არაფერი დამიკარგავს, სიკვდილის რისკად რომ ღირდესო. მაშინ დაიწყო ყვირილი ნანომ... ყაჩაღის თოფის კონდახი მოხვდა თავში; შირერმა გაიცინა, ალბათ სხვამაც... მაგრამ გაიგონა ამ ყვირილის ხმა დათა თუთაშხიამ, მოვიდა და იხსნა დატყვევებულები ყაჩაღებისაგან...

მორალი: სიმართლისათვის ყვირილს ყოველთვის აქვს აზრი: რა ვიცით, იქნებ ახლომახლო იმყოფება თუთაშხიაღ...

„საქართველოს რესპუბლიკა“, № 27 – 37,
8 – 21 თებერვალი, 2006 წ.

2005 წლის 30 სექტემბერს ბათუმში გამართულ შეხვედრაზე საქართველოს პრეზიდენტმა, ბატონმა მიხეილ სააკაშვილმა, ბრძანა, - ჩემი დაპირების შეუსრულებლობას სიკვდილი მირჩევნიაო!...

ამ ფრაზამ 2004 წლის 24 იანვარს დავით აღმაშენებლის საფლავზე თქმული მისივე სიტყვა გამახსენა, ჩემი ხალხის იმედის გაცრუებას სიკვდილი მირჩევნიაო!...

ამგვარი რამ სხვა დროსაც უთქვამს ბატონ პრეზიდენტს - პრეზიდენტის სიტყვა სიტყვააო!...

ბათუმის შეხვედრაზე მიხეილ სააკაშვილმა ისიც ბრძანა, პრეზიდენტის სიტყვის შეუსრულებლობა არავის ეპატიებაო... ეს ყოველივე ძალიან კარგია, მაგრამ, როცა დაპირების შესრულებაზე, იმედების გამართლებაზეა საუბარი, როგორია ბედი განათლებისა და მეცნიერების დარგის მუშაკებისათვის მიცემული სიტყვისა?

დიდი ეჭვი გვაქვს, რომ იმათ რიცხვში, ვისთვისაც მიცემული სიტყვის შესრულებას ბატონი პრეზიდენტი ასეთ მნიშვნელობას ანიჭებს, განათლებისა და მეცნიერების მუშაკები არ იგულისხმება. ამის თაობაზე ადრეც გვითქვამს, მაგრამ, სამწუხაროდ, არც პასუხი გაუცია ვინმეს და არც დამოკიდებულება შეცვლილა ჩვენ მიმართ...

* * *

ბატონი პრეზიდენტი უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებთან შეხვედრებისას, 2003-2004 წლებში, ხაზგასმით აღნიშნავდა, უნივერსიტეტის თანამშრომლებს შტატების შემცირება არ ემუქრებათ.

მე ჩემს დანაპირებს ვასრულებო, - ეს განცხადება უცნაურად ჟღერს იმ დროს, როცა უნივერსიტეტში (საერთოდ, სახელმწიფო უმაღლეს სასწავლებლებში) მიმდინარეობს მასშტაბური შემცირებები...

ან ბატონ პრეზიდენტს არა აქვს ინფორმაცია, რა ხდება

უნივერსიტეტში (რაც ძალიან ცუდია!..), ანდა უნივერსიტეტისათვის მიცემულ სიტყვას მისთვის მნიშვნელობა არა აქვს (რაც უფრო უარესია!..).

* * *

არაერთგზის თქმულა ამის თაობაზეც:

უმაღლესი განათლების შესახებ კანონპროექტის განხილვის დროს, 2003 წლის 17 ნოემბერს, ბატონმა პრეზიდენტმა ბრძანა და ჩვენი (უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლების) თანდასწრებით დაავალა განათლებისა და მეცნიერების მინისტრს, – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს (და რამდენიმე ძირითად უმაღლეს სასწავლებელს) სახელმწიფო-საბიუჯეტო დაფინანსება უნდა შეუნარჩუნდეთო!

ამის შემდეგ ბატონ პრეზიდენტს არსად უთქვამს, რომ მან ეს აზრი შეიცვალა... არადა, პრეზიდენტის ეს დავალება მინისტრს არ შეუსრულებია; მოკლედ, დაპირება არ სრულდება: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს (და, საერთოდ, სახელმწიფო უმაღლეს სასწავლებლებს) საბიუჯეტო დაფინანსება მოეხსნა!...

ისევ ის ეჭვიანი კითხვა: ბატონ პრეზიდენტს ამის თაობაზე ან არა აქვს ინფორმაცია (რაც ძალიან ცუდია!..), ანდა იცის, რომ არ ასრულებდნენ მის დანაპირებს და არ აქცევენ ამას ყურადღებას (რაც უფრო უარესია!..).

* * *

თუ ბატონი პრეზიდენტი ჩვენთვის მოცემულ სიტყვას არ თვლის დაპირებად, თქვას მაინც და აღარც იმედი გვექნება და აღარც გული დაგეწვედება მის შეუსრულებლობაზე...

მაგრამ ისიც უნდა გვითხრან, რატომ ვართ ჩვენ – პროფესორ-მასწავლებლები და მეცნიერ-მუშაკები – ის ნაწილი ქართული საზოგადოებისა, რომელთათვის მიცემული სიტყვა არ ითვლება შესასრულებელ დაპირებად...

რატომ ვართ ჩვენ ის ნაწილი საქართველოს მოსახლეობისა, რომლის სოციალური და მატერიალური კეთილდღეობა არ არის პრეზიდენტის ფიქრისა და ზრუნვის საგანი?...

ის მაინც აგვიხსნან, რატომ იმსახურებენ პოლიციის, საბა-
ქოს, საგადასახადოს და სხვა მსგავსი სამსახურის თანამშრომ-
ლები გაცილებით მეტ სახელმწიფოებრივ ყურადღებას ბატონი
პრეზიდენტისას, ვიდრე ჩვენ?

ის მაინც განგვიმარტონ, რატომ იმსახურებენ კირკიტაძე, ბე-
ქაური და მისთანანი 20-ჯერ და 30-ჯერ მეტ პატივს სახელმწი-
ფოსაგან (ხელფასი მაქვს მხედველობაში), ვიდრე ათეული წლო-
ბით განათლებისა და მეცნიერების სფეროში მოღვაწე პატიოსა-
ნი ადამიანები?

იქნებ, ისიც აგვიხსნან, რატომ იცის არაპედაგოგმა და არა-
მეცნიერმა განათლებისა და მეცნიერების მინისტრმა უკეთესად
მეცნიერებისა და განათლების საქმე, ვიდრე საქვეყნოდ ცნობილ-
მა აკადემიკოსებმა, პროფესორებმა, დოცენტებმა?...

ბატონი პრეზიდენტი ბოლო ხანებში ხშირად იმეორებს, -
ეს გაკეთდება „ჩემი პრეზიდენტობის პირველ პერიოდშიო“ -
ფაქტია, ეს არის განაცხადი პრეზიდენტობის მეორე ვადაზეც. ძა-
ლიან კარგი, მაგრამ თუ არ შესრულდება ჩვენთვის მოცემული
დაპირება პრეზიდენტისა, თუ არ მოიხსნება ეს კითხვის ნიშნები,
დიდი ეჭვი გვაქვს, რომ ბატონი მიხეილ სააკაშვილის პრეზი-
დენტობის მეორე პერიოდი ჩვენს გარეშე ჩაივლის... ანუ, თუ
ასეთი დამოკიდებულება გაგრძელდება განათლებისა და მეცნიერ-
ების დარგის მუშაკებისადმი, ბატონი მიხეილ სააკაშვილის
პრეზიდენტობის მეორე პერიოდისათვის აღარც მეცნიერებათა
აკადემია გვექნება და აღარც უნივერსიტეტი!...

არა მგონია, ბატონ პრეზიდენტს ხელს აძლევდეს ასეთი
პერსპექტივა...

თუმცა, ჩვენ მაინც გვაქვს იმედი იმისა, რომ, ბოლოს და
ბოლოს, ჩვენი ხმა ბატონ მიხეილ სააკაშვილამდე მიაღწევს და
საქართველოს პრეზიდენტი იზრუნებს თავისი დანაპირების შე-
სრულებაზე - პრეზიდენტის სიტყვის საქმედ ქცევაზე!

„საქართველოს რესპუბლიკა“
5 ოქტომბერი, 2005 წ.

პროფესორის ხელფასი

არცთუ შორეულ წარსულში იყო ასეთი ხატოვანი გამოთქმა – პროფესორის ხელფასი, რაც მაღალ ჯამაგირს ნიშნავდა. იტყოდნენ, იმას პროფესორის ხელფასი აქვს და რა უჭირსო... ანდა: მუშაობა არ უნდა და პროფესორის ხელფასს კი ითხოვსო და მისთანანი. „პროფესორის ხელფასი“, ფაქტობრივად, ოჯახის მატერიალურ უზრუნველყოფას ნიშნავდა. მე მახსოვს ის დრო, პროფესორს „პროფესორის ხელფასი“ რომ აქონდა და ამით ოჯახს არჩენდა (არცთუ ურიგოდ)... მე არ მახსოვს „სტალინის ეპოქა“, მაგრამ ამბობენ, 50-იანი წლების დასაწყისში ბევრად უკეთესი პირობები აქონდათ პროფესორ-მასწავლებლებს. იმდროინდელი პროფესორის შვილი იგონებდა, 40-იანი წლების ბოლოს ორი თვის ხელფასით ასალი ავტომანქანა ვიყიდეთო... და „სტალინის ეპოქას“ მისტიროდნენ 60-იან და 70-იან წლებში... თურმე, სადა ხარ...

ჩემს მახსოვრობაში პროფესორის ხელფასი 450 მანეთი იყო. ვისაც ის დრო ახსოვს, იმასაც მოიგონებს, თუ რა დიდი იყო ამ თანხის მსყიდველობითი უნარი... დღეს პროფესორი 100 ლარს იღებს...

როცა ამ თემაზე ვიწვევ საუბარს, ნუ დამამუნათებს ვინმე, ძველ დროს მისტირი, საქართველოს დამოუკიდებლობა ღირს იმად, რომ გაეიჭიროვოთ... კი, ბატონო ხელისუფალო, მაგრამ მხოლოდ ინტელიგენტმა გაიჭიროვოს? მოდით, ერთად გაეიჭიროვოთ და ერთად ვიფიქროთ უკეთეს მომავალზე... მაგრამ შენ რომ არ იჭირვებ და სხვისი გაჭირვების საფასურად გსურს დამოუკიდებლობა ვიზეიმოთ, ესაა დამაფიქრებელი...

ვიცი, ასეთი საუბარი არ გიყვარს, არ გსიამოვნებს, მაგრამ მოდით, „სიყვარული“ და „სიამოვნება“ გვერდზე გადავდოთ და რეალური ფაქტები მოვიხმოთ...

შედარებისთვის ისევ კომუნისტების ეპოქა გავიხსენოთ: იმ

დროს ხელისუფალს, ვთქვათ, რაიკომის მდივანს, პროფესორზე ორჯერ ნაკლები ხელფასი ჰქონდა. მეტყვიან, ის სხვა გზებითა და სხვა წყაროებით („მარჯვენა“ თუ „მარცხენა“) არსებობდაო, მაგრამ იმგვარი გზები და წყაროები არც დღეს აკლიათ ხელისუფლებს, მაგრამ... მაგრამ ისინი ოფიციალური ხელფასითაც მკვეთრად გაემიჯნენ პროფესორ-მასწავლებლებს და უცხონი აღმოვიჩნდით ერთმანეთისთვის; როგორც ილია იტყოდა, „შორი-შორსა ვართ და თვალი ერთმანეთისთვის ვეღარ მიგვიწვდენია, თვალი მართალი და უტყუარი. რად უნდა გვიკვირდეს, რომ იმ სიშორეზედ კაცს კაცი მარგილად ჰგონია... იმათ ჭირსა და ღხინს ცალკე ღობე ავლია, ჩვენსას ცალკე... ერთმანეთისა აღარა გვესმის-რა“... არადა „რევოლუციის ბარიკადებზე“ იმისთვის ვიდგქით, რომ ერთი ჭირი და ღხინი გვექონოდა... მოხდა კი ისე, რომ ჭირი ჩვენთან დარჩა და ღხინი იმათ წაიდგეს...

არაა ეს სიტყვათა თამაში:

ხელისუფალს 20-ჯერ და 30-ჯერ მეტი ხელფასი აქვს, ვიდრე პროფესორს... პროფესორის ხელფასი აღარავის ახსოვს და გამუდმებით ზრუნავენ საკუთარი ხელფასის გაზრდაზე:

ახალი მინისტრთა კაბინეტის პირველივე სხდომაზე პრეზიდენტის 3000 ლარიანი ხელფასი 1000 ლარით გაზარდეს. მინისტრებს ძალიან მაღალი ხელფასი აქვთ და პრეზიდენტს იმაზე მეტი ხომ უნდა ჰქონდესო...

ამ ინიციატივას პარლამენტარებიც გამოეხმაურნენ. 1700 და 2000 ლარი რა ხელფასია, როცა მინისტრის მოადგილეები გაცილებით მეტს იღებენო; სასწრაფოდ დახვეს საკუთარი ხელფასების გაზრდის საკითხი და პარლამენტის თავმჯდომარეს პროფესორზე 30-ჯერ მეტი ხელფასი გაუხადეს, კომიტეტის თავმჯდომარეს – 25-ჯერ მეტი, ხოლო რიგით პარლამენტარს – 20-ჯერ მეტი (მაპატიონ, თუ ჩემი არითმეტიკით ვინმეს რამე დაეაკელი). და როცა ამ საკითხზე საჯაროდ მსჯელობდნენ, სახეზე სიწითლეც არ გადაკრავდათ!. ვიცესპიკერი ტელეჟურნალისტს ესაუბრებოდა და ირონიულად იკითხა, რა, ბევრია ეს ხელფასიო?.. ასეთი მაღის პატრონისათვის შეიძლება არაა ბევრი, მაგრამ პროფესორს ოცნებაც კი არ შეუძლია ასეთ ხელფასზე... ვიცესპიკერმა ღიმილით იმის ჩამოთვლაც დაიწყო, ეს გზის ხარჯიაო, ეს – ბენზინისაო, ეს – ტელეფონისაო და ა.შ. პროფესორსაც რომ

აქვს ეს ხარჯები, ავიწყდება ხელისუფალს...

როცა თავიანთთვის ხელფასების გაზრდის საკითხი დასვეს, არ მსმენია, ვინმეს ეთქვას, სირცხვილია, ხალხი რას იტყვისო... პარლამენტის თავმჯდომარემ ისიც ბრძანა, დეპუტატის უფლებამოსილების განსახორციელებლად არსებული ხელფასი საკმარისი არ არისო...

პროფესორის „უფლებამოსილების განსახორციელებლად“ 100 ლარი საკმარისი ყოფილა!

ღმერთმა ყველას მშვიდობაში მოახმაროს თავისი ხელფასი... ვიცი, სხვის ჯიბეში ფულის დათვლა არც მთლად ზნეობრივი საქმეა, მაგრამ, როგორც ჩანს, ზოგჯერ შეხსენება მაინც საჭიროა იმათთვის, ვინც ისედაც გაუბედურებულ პენსიონერებს 14 ლარის მომატებას წარამარა აყვედრის: გავაორმაგეთო პენსიები, ყველა დონის ხელისუფალი ხშირ-ხშირად იმეორებს; ის გაორმაგებული პენსია კი... 28 ლარია!.. და ეს მაშინ, როცა თავად ათასები დაინიშნეს ხელფასად და ათასებით(!) იზრდიან ამ ხელფასებს... იმაზეც ზრუნავენ, როცა აღარ იქნებიან პარლამენტარები, იმდენი კქონდეთ პენსია, ცხოვრება რომ შეძლონ. პროფესორის ხელფასზე 5-ჯერ მეტი პენსია კქონდათ პარლამენტარებს და 750 ლარამდე გაზარდესო... როგორც პოეტი იტყოდა, „ამისთვის ხდება რევოლუცია...“

* * *

2003 წლის დეკემბერში ბატონი მიხეილ სააკაშვილი უნივერსიტეტის დიდ საბჭოს შეხვდა. ჩემი პრიორიტეტები განათლება და თავდაცვა იქნებო, ბრძანა. შემდეგ პროფესორ-მასწავლებელთა მატერიალურ მდგომარეობაზე ისაუბრა. არსებობისთვის პროფესორს არ უნდა ხტორდებოდეს რამდენიმე ადგილზე მუშაობა და დღედაღამ აღმა-დაღმა ხირბილიო. საკუთარი მშობლის მაგალითი მოიყვანა... იმედი ჩაგვესახა; ვიფიქრეთ, იცნობს პრეზიდენტობის კანდიდატი ჩვენს პრობლემებს და გვეშველებაო... თანადგომა აღუუთქვით კარსმომდგარ არჩევნებში... ჩვენ ჩვენი სიტყვა შევასრულეთ... დაპირებულ გაუმჯობესებას ჩვენი მდგომარეობისას კი მოთმინებით ველოდებით...

არჩევნების შემდეგ საქართველოს პრეზიდენტი სამჯერ ესტუმრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს; ვრცლად ისაუბრა მიღწევებზე... ჩვენს პრობლემებს აღარ შეხებია... სამწუხაროდ,

არც ჩვენთვის მოუსმენია...

იმ დებატებისას (მეტი ხელფასი გეინდაო), კომიტეტის თავჯდომარემ გაიხსენა, სადეპუტატო მოღვაწეობა 120 ლარით დაიწყო... ეს იყო 1995 წელს. ე. ი. 10 წლის მანძილზე ამ პარლამენტარის ხელფასი 20-ზე მეტჯერ გაიზარდა!.. პროფესორისა?..

* * *

ამას წინათ ხატულევიზიო გადაცემაში დეპუტატთა ქონებრივ დეკლარაციებზე იყო საუბარი. პარლამენტართა ხელით შეკრებული რამდენიმე დეკლარაცია აჩვენეს. V-ს ნაცვლად შ-ს წერდნენ, ხ-ს ნაცვლად - ძ-ს... უფრო მძიმე შეცდომებს არ გინკენებთო...

რამდენიმე „აქტიურ“ პარლამენტარს (ასე ვთქვათ, უმრავლესობის ლიდერს) ეროვნული გამოცდებისათვის მომზადებული ზოგადი უნარების ტესტებზე პასუხების გაცემა სთხოვეს... VI-VII კლასების მოსწავლეები რომ სწორად პასუხობდნენ, ისეთ კითხვებზე ვერ გასცეს პასუხი. იღია ჭავჭავაძის ერთი პერსონაჟის ნათქვამი მომაგონდა: „მე თუ წიგნი არ ვიცი, კაცი აღარ ვარ, ქუდი არ მხურავს, განა! ხორცი მე არ მაკლია და ფერი!“ პოდა, ამბობენ ესენიც: პროფესორი თუ არ ვარ, მასზე 20-ჯერ მეტი ხელფასი არა მაქვს, თუ რაო...

სატირალი რომ არ იყოს, ვიცინოთ-მეთქი, ვიტყოდი...

ამ „აქტიურმა“ პარლამენტარებმა და მათნაირებმა შეგვიდგინეს და დაგვიმტკიცეს კანონი უმაღლესი განათლების შესახებ. ჩვენ არც გვკითხეს. კანონებს ჩვენ ვიღებთო – საჯაროდ განაცხადა ამ საქმის ერთ-ერთმა თავკაცმა: ჩვენ ამ საქმეში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არ ვითანამშრომლებთო. მართვი ღოგიკაა: რადგანაც ისინი 20-ჯერ მეტ ხელფასს იღებენ, თვლიან, რომ ჩვენზე 20-ჯერ უკეთ იციან ეს საქმე...

და ამას არც მალავენ: საკომიტეტო მოსმენაზე შეკითხვები რომ დავეუსვით მინისტრს, ერთ-ერთი „მთავარი ლიდერი“ გაგვიჯავრდა – „აქ ბალაგანი კი არ არისო“ (მკითხველთან ბოდიში, სიტყვა-სიტყვით ასე თქვა)... სწავლულ ექსპერტთა საბჭოს წარმომადგენელს სიტყვა გააწყვეტინა, „ტყუილად ლაპარაკობ, მაინც იმას გავაკეთებთ, რაც გეინდაო...“ რა აძლევთ ამის უფლებას მათ? – მდგომარეობა: 20-ჯერ მეტ ხელფასს რომ იღებს

პროფესორზე, ამდენჯერ მაღლა მყოფად წარმოდგენია თავი...

უფრო მეტიც: ისინი საკუთარ თავს უფლებას აძლევენ და გეტუქსონ, შეურაცხვევონ, დაგვამცირონ: უმაღლესი განათლების კანონის განხილვისას უნივერსიტეტის დიდი საბჭოს წევრებმა, საქვეყნოდ ცნობილმა მეცნიერებმა, თავიანთი შენიშვნები გამოთქვეს. არ მოეწონათ შენიშვნები, არცერთ მათგანზე კონკრეტული პასუხი არ გაუციათ. თქვეს, კორუმპირებული პროფესორები („წითელი პროფესორები“, „მარქსიზმ-ლენინიზმის პროფესორები“) რეფორმას ეწინააღმდეგებიანო. არაერთგზის გაისმა პროფესორთა მისამართით ეპითეტები „უსინდისო“, „უნამუსო“... ძაღლის ყეფასაც შეადარეს პროფესორთა კრიტიკა... და როცა კანონი იმ სახით გაიტანეს, როგორც სურდათ, სიამაყით აცხადებდნენ, არ გამოუვიდათ შანტაჟი პროფესორებსო...

რატომ ხდებოდა და ხდება ასე? რატომ აძლევენ თავს ამის უფლებას? ისევ ხელფასი... ჰგონიათ, 20-25-ჯერ მეტად უკეთ იციან ყველა ის საქმე, რომელზედაც პროფესორს სიტყვა უთქვამს...

როცა სჭირდებათ უნივერსიტეტელობა, კი დაიკვებხნინან. ამას წინათ ერთი იურისტი-პარლამენტარი ტრაბახობდა, უნივერსიტეტის ასპირანტი ვარო. და ამ ასპირანტმა, მისნაირების წყალობით, თავის პროფესორზე 20-ჯერ მეტი ხელფასი რომ დაინიშნა, ეს კანონზომიერი ჰგონია...

ზნეობრივ სახელმწიფოში ასე არ ხდება!..

* * *

ვიდრე საუბარს გავაგრძელებდეთ, ესეც ვთქვათ: ეს წერილი მხოლოდ ჩვენი მძიმე მატერიალური მდგომარეობის გამო არ იწერება. ღამის მთელი ინტელიგენცია ამ დღეშია. ჩემთვის უფრო მძიმე იმის გააზრებაა, რომ ამ წერილში დახმული პრობლემა ქართული მეცნიერების მომავლის პრობლემაა; რაც თავისთავად ქვეყნის მომავალსაც განსაზღვრავს... ეს მიმანია უფრო საგანგაშოდ... მოდით, ასე შევხედოთ საკითხს:

ახალგაზრდობა გაურბის მეცნიერებას. არაა პერსპექტიული, „მიმზიდველი“ მათთვის მეცნიერისა თუ პროფესორ-მასწავლებლის მომავალი. ნიჭიერ, მცოდნე ახალგაზრდას ურჩევნია, სადმე რომელიმე ფირმაში მოეწეოს სამუშაოდ და მატერიალურად უზრუნველყოს თავისი თავი თუ ოჯახი. ითვალისწინებს, ცხადია,

იმას, რომ ასპირანტის სტიპენდია 20 ლარია, წლების შემდეგ წიგნებთან ღამენათევი პროფესორი 100 ლარს მიიღებს ხელფასად... არჩევანის გაკეთება არ უჭირს...

მხოლოდ ხელისუფალთა და პარლამენტართა მატერიალურად უზრუნველყოფილი შვილები, ბიზნესმენტა ოჯახის წევრები ვერ იხსნიან მეცნიერებას, ვერ შეუქმნიან მას საიმედო პერსპექტივას... თანაც, გაითვალისწინეთ ისიც, რომ ამგვარი ოჯახები თავიანთ შვილებს უცხოეთში გზავნიან და მერე ხელისუფლებაში თუ პარლამენტში ცდილობენ მათს ჩანაცვლებას... უკვე გვაქვს ამის არაერთი მაგალითი...

პოდა, დაუფიქრდეთ, თუ ასე გაგრძელდა, 10-15 წლის შემდეგ რა პერსპექტივა ექნება ქართულ მეცნიერებას...

მეცნიერების მომავლის პრობლემა ქვეყნის მომავლის პრობლემაა; მეცნიერების პერსპექტივა – ქვეყნის პერსპექტივაა...

უფიქრობთ კი ქვეყნის ხვალინდელ დღეზე? თუ სადღეისო პირადი კუთილდღეობა განსაზღვრავს ჩვენი მოქმედების მიზანს?..

საერთოდ, სამართლებრივი ტერმინოლოგიით, რა პქვია იმას, ქვეყნის ბიუჯეტის განმკარგავი თავისი ჯიბისთვის ათასებს რომ გადადებს, როცა მინიმალური ხელფასი ორიოდუ გროშია; პროფესორის ხელფასი – 100 ლარი?..

* * *

და არანაკლებ არსებითი პრობლემა:

იმ „აქად სახსენებელ დროში“ პროფესორი არა მარტო მატერიალურად იყო უზრუნველყოფილი, არამედ საზოგადოებაში დიდად პატივცემულ პიროვნებად ითვლებოდა; ანგარიშს უწევდნენ, აფასებდნენ, ჭკუას ეკითხებოდნენ...

დღეს ყველაფერი კეთდება იმისათვის, რომ ეს ტრადიცია მოშაღონ; თავმოყვარეობა-პატივმოყვარეობა შეუღახონ, ღირსების გრძნობა ჩაკლან მასში... ერთი ცნობილი ხანდაზმული პროფესორი პყვებოდა, როგორ გაყიდა წიგნები, საჭმელი რომ ეყიდა... იმ მაღაზიაში, სადაც ადრე ნაცნობი ბუკინისტისაგან წიგნებს ყიდულობდა, გასაყიდად მიიტანა წიგნები. წაღებამდე კიდევ ერთხელ გადავიკითხე და მერე წავიდეთ... სიკვდილის ტოლფასია

წიგნის ფასის მცოდნე კაცისთვის ეს განცდა...

წიგნის მაღაზიაში ვეღარ შევედივართ... უცხო სიტყვათა ლექსიკონი ვნახე ამას წინათ, 75 ლარი ღირდა; არ იყო „სანქციონო“ ის წიგნი... უცხოურ ლიტერატურაზე აღარას ვამბობ...

არადა, ისიც რომ იცის პროფესორმა, წიგნის ფული იმას აქვს, ვისაც წიგნი არ სჭირდება, ესაა უბედურება... ანდა ის ყიდულობს წიგნს (როგორც ავეჯს!). ვინც თავის დღეში არ წაიკითხავს, ესაა უბედურება... და, რაც მთავარია, ესეც თავმოყვარულის, პატივმოყვარულის, ღირსების შელახვაა წიგნიერი, წიგნის მოყვარული კაცისთვის!

თუმცა, ვინ ფიქრობს ამაზე...

კანონი მიიღეს და პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება გააუქმეს... წოდებაც აღარ შეგვარჩინეს... ერთმა კოლეგამ იხუმრა, როცა იმედი გადაიწურეს, თავად რომ ვერ მოიპოვებდნენ ამ წოდებას, გააუქმესო... კარგია, რომ შეგვიძლია, ყველაფერზე ვიხუმროთ...

უწიგნურობის წახალისება და პროფესორთა დამცირება-შეურაცხყოფა ქვეყანას სიკეთეს რომ არ მოუტანს, არა მგონია, არ იცოდნენ ეს. უნივერსიტეტში მობრძანებულმა ბატონმა პრეზიდენტმა ბრძანა, ჩვენი პროფესორები მსოფლიო დონის მეცნიერები არიანო, არავის ჩამოუყარდებიან და მაგალითად დარბაზში მყოფი რამდენიმე პროფესორიც დაასახელა... იტყვის ამასვე 10 წლის შედეგ ჩვენი პრეზიდენტი? თუ ასე გაგრძელდა, ალბათ, ვეღარ!

ყოველგვარ უცხოურს რომ მაგალითად გავიხდით, უცხოელ მეცნიერთა შრომის ანაზღაურების მაგალითებს რატომ ვივიწყებთ (როცა ხელისუფალთა შრომის ანაზღაურების პრობლემას დროულად ვაგვარებთ...)?

* * *

ამას წინათ ბატონი პრეზიდენტი აეროპორტის საბაჟოს თანამშრომელთა ხელფასმა აღაშფოთა: როგორ შეიძლება, 80 ლარი პქონდეთ ამათო და ბრძანა, სასწრაფოდ გაეხუთმაგებინათ მათთვის ხელფასი... აღარას ვამბობ სამართალდამცველი ორგანოების თანამშრომელთა შრომის ანაზღაურებაზე...

პროფესორის ხელფასზე არავინ ფიქრობს...

არათუ პროფესორთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე ფიქრობენ, ღამისაა ფსიქოლოგიური ტერორი დაუნისონ მათ:

კანონში უმაღლესი განათლების შესახებ ჩაწერეს, 65 წელს მიღწეულმა პროფესორმა თანამდებობა უნდა დატოვოსო. შეახსენეს კანონმდებლებს, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებში მსგავსი ასაკობრივი შეზღუდვა ასაკობრივ დისკრიმინაციად მიიჩნეეს და სენატმა გააუქმალ. ასეთი ამერიკული მაგალითი არ გაითვალისწინეს... ერთი კომპრომისი დაუშვეს: ეს პუნქტი კანონისა მოგვიანებით შევაო ძალაში. დიდი ვერაფერი შეღავათია... 34 წლის შემდეგ პროფესორი 28-ლარიანი პენსიისათვის არის განწირული (მოდით, აქვე იხილეთ გაეიხსენოთ, რომ პარლამენტართა პენსია 750 ლარამდე გაზარდეს!). იმპროვიზაციები იწყება და ახალი კანონის მოშველიებით იმასაც ამბობენ, რომ მომავალი სასწავლო წლიდან შეიძლება პროფესორ-მასწავლებელთა დიდი ნაწილი ქუჩაში აღმოჩნდეს (დამერთმა ქნას, ჭორი იყოს...). ესაა ფსიქოლოგიური ტერორი: თუ ჭკვიანად არ იქნები, 100 ლარიც მოგტნატრებო... და პლატონ სამანიშვილივით გვაფიქრებინებენ: „ამაზედაც გამადლობ, უფალო, ამაზედაც გამადლობო...“

დიახ, მადლობელი იყავი იმისა, რაც გაქვს, თორემ, შეიძლება ესეც დაკარგო...

„ხნავს აღმართს ძალა...“ „ვის შევჩვივლოთ...“

* * *

მაინც, რატომ ვწერ ამ წერილს?..

არ იფიქროთ, ისეთი გულუბრყვილო ვიყო, მეგონოს: „დიდი კაცი“ წაიკითხავს ჩემს წერილს და გვეშველება... ისიც ვიცი, რუაქციაც არ იქნება არანაირი: წაყრუება დღეს ყველაზე მომგებიანი პოზია... უმაღლესი განათლების კანონპროექტის განხილვისას თქვა კიდევ ერთმა „დიდმა კაცმა“ – პროფესორებისაგან კრიტიკას ისე ვხვდები, როგორც ქარავანიო...

კი, უკეთეს შემთხვევაში, შეიძლება, შეისმინონ კიდევ და გაგვიზარდონ ხელფასი 30-40 პროცენტით... პოდა, პროფესორს ქნება 130-140 ლარი! და შერე, პენსიონერების დარად, ჩვენი

ხელფასის გაზრდაზე იქნება გაუთავებლად ღაპარაკი! ექნებათ კიდევაც სატრაბახოდ საქმე... თუმცა, ამის იმედიც არა მაქვს.

არა, იმედი მაინც მაქვს, შორეული იმედი... პოეტის თქმისა არ იყოს:

*„მე ამას ვხტირი განაწირთ:
ვაძ თუ ვესწრა ვერ,
თვარაღა უამი, გულთმაამი,
კვლავცა იქნების...“*

„გულთმაამი უამი“ ჩვენს შეილებს მაინც დაუდგებათ? ჩვენი შეილების თაობის პროფესორებს მაინც ეღირსებათ ადამიანური ხელფასი და პენსია?..

„პასუხი არ იხმის. სდგანან წარბშეუხრელად“ (ვაჟა)...

„თბილისი“, 20-21 აპრილი, 2005 წ.

„ლიტერატურული საქართველო“,
6 მაისი, 2005 წ.

შინაარსი

ბედი ქართული უნივერსიტეტისა ათასწლეულის კარიბჭესთან	
წინისიტყვა	3
ამბავი დასაწყისისა	4
მიზეზი და მიზანი	10
ბრძოლა გადამწყვეტ უაზაში შედის	15
სტრუქტურული ცვლილებების პრობლემები	28
სამეცნიერო სექტორის ბედი	32
კონკურსები	42
ეროვნული გამოცდები და ქართული უნივერსიტეტი	49
ვის რა უნდა, თქვას?	53
ბოლოსიტყვა	57
სიტყვა პრეზიდენტისა... საქმე - ?	59
პროფესორის ხელფასი	62.

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0128, ი. ჯავახიშვილის შაშხ. 1, ☎: 29 09 60, 8(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge

K340.771
3
03105720
0027070355